

Löneläget

December 2023

Innehåll

Sammanfattning	3
Löner	4
Konkurrenskraft	7
Konjunktur	10
Priser och valuta	13
Perspektiv: Lönebildning och ekonomi 1998–2023	15
Appendix: Diagram och tabeller	22
Noter	29
Tabell- och diagramförklaringar	30

Medlingsinstitutet ansvarar för den statliga medlingsverksamheten, den officiella lönestatistiken och har till uppgift att verka för en väl fungerande lönebildning.

I Medlingsinstitutets uppdrag ingår bland annat att sammanställa och tolka statistik som är av betydelse för lönebildningen samt att följa utvecklingen av löner i Sverige och i omvärlden.

Löneläget beskriver översiktligt löneutvecklingen i Sverige och omvärlden, konkurrenskraften samt konjunktur-, inflations- och valuta-utvecklingen.

Analyserna i *Löneläget december 2023* bygger på den statistik som fanns tillgänglig till och med den 21 december 2023.

Publiceringsdatum: 21 december 2023

Rapportförfattare: Petter Hällberg

Sammanfattning

Löneökningstakten har tilltagit i Sverige sedan nya löneavtal tecknades under våren. Det tredje kvartalet ökade de svenska lönerna i takt med lönerna i omvärlden. Dessutom har inflationen sjunkit så pass mycket att reallönerna inte minskar längre.

Lönerna ökar snabbare och mer i linje med omvärlden

Lönerna i Sverige steg med 4 procent det tredje kvartalet jämfört med samma period föregående år enligt den svenska officiella lönestatistiken. Om branscher med högt löneläge ökar i omfattning får det ett snabbare genomslag i den internationellt jämförbara lönestatistiken (LCI). Enligt LCI steg de svenska lönerna med 4,7 procent jämfört med föregående kvartal. Det var i linje med 4,6 procent i USA och något långsammare än euroområdets 5,2 procent. Skillnaden i löneökningstakt mellan Sverige och omvärlden minskade därmed det tredje kvartalet. Det gäller även reallönerna, som i princip stod stilla i såväl Sverige som euroområdet (avsnitt: "Löner").

Marginell skillnad mellan svensk och europeisk löneutveckling 2020–2023

När det gäller den sammantagna löneutvecklingen under de senaste åren ligger Sverige i den europeiska mittfåran. Från 2020 och fram till det tredje kvartalet 2023 har lönerna stigit med i genomsnitt 3 procent per år i Sverige, 3,1 procent i Tyskland och 3,3 procent i euroområdet (avsnitt: "Löner").

Lönerna stiger men intäkterna viker ner igen

I takt med nedgången i den globala efterfrågan på varor avtar industrins intäkter, samtidigt som lönerna nu har tagit fart. Detta har gjort att vinstandelen i Sverige har börjat att minska från en hög nivå. Även i euroområdet visar vinstandelen tecken på att börja avta (avsnitt: "Konkurrenskraft").

Låg tillväxt och ökande arbetslöshet

Ekonomi växer knappt och arbetslösheten har börjat öka något under hösten. Företagen bekräftar bilden om svagare konjunktur via lägre lönsamhetsomdömen och anställningsplaner.

Svensk ekonomi och export väntas ta fart igen först 2025 enligt en sammanställning av prognoser. Inbromsningen av inflationen förmodas dock hålla i sig och leder därför till att reallönerna väntas stiga med omkring 1,5 procent per år 2024–2025 (avsnitt: "Konjunktur").

Global inflation faller

Konsumentpriserna dämpas på bred front. I USA respektive euroområdet har inflationen sjunkit till 3,1 respektive 2,4 procent i november. Den svenska inflationen (mätt med KPIF) var 3,6 procent och visar tydliga tecken på långsammare takt (avsnitt: "Priser och valuta").

Många tecken på att den långsiktiga konkurrenskraften stått sig 1998–2023

Viktiga aspekter av konkurrenskraften och samhällsekonomin har utvecklats väl sedan industrins parter enades om den nuvarande lönebildningsmodellen 1997.

Exempelvis har löneökningarna varit sådana att företagen i genomsnitt inte har behövt höja priserna mer än inflationsmålet.

Den internationella konkurrenskraften har stått sig med jämförelsevis stark export- och produktivitet utveckling, som gjort att reallönerna ökat mer än i nästan alla länder sedan 1997.

En ytterligare stärkt internationell position för sysselsättningsgraden sedan 1997 har även bidragit till att de svenska hushållens reala inkomster har ökat mer än i de flesta jämförbara länder (avsnitt: "Perspektiv: Lönebildning och ekonomi 1998–2023").

Löner

De svenska löneavtalen som tecknades i våras har fått lönerna att stiga snabbare än under förra avtalsperioden. Det tredje kvartalet ökade de svenska lönerna marginellt snabbare högre än i USA, men något långsammare än i euroområdet.

Svenska lönerna stiger i linje med industrimärket

Löneökningstakten i Sverige har växlat upp från 3 procent det första kvartalet till omkring 4 procent (se diagram 1). Detta är en följd av de nya löneavtal som tecknades inom industrin och som återigen ser ut att bli normerande för den övriga arbetsmarknaden.

Det finns nu lönestatistik över utgående löner för 6 av den totalt 24 månader långa avtalsperioden. Det finns en viss osäkerhet om hur retroaktiv lön som kommer betalas ut, men i genomsnitt väntas lönerna ha stigit med drygt 4 procent i årstakt, det vill säga marginellt mer än de avtalade löneökningarna (se diagram 1).

För en utförligare analys av de senaste svenska månadsutfallen, se de löpande månadsrapporter som publiceras på Medlingsinstitutets webbplats.¹

Tvåårigt industrimärke från och med våren 2023

I april och maj förhandlade en majoritet av de anställda i Sverige om sina löner med ett nytt tvåårigt industrimärke att utgå från. Märket innebär årliga arbetskostnadsökningar på totalt 7,4 procent, med mer tyngdpunkt på det första året (4,1 procent) än det andra året (3,3 procent).

Sammanvägt i hela ekonomin har detta hittills inneburit årliga avtalade löneökningar på i genomsnitt 4 procent under perioden april till och med september 2023.

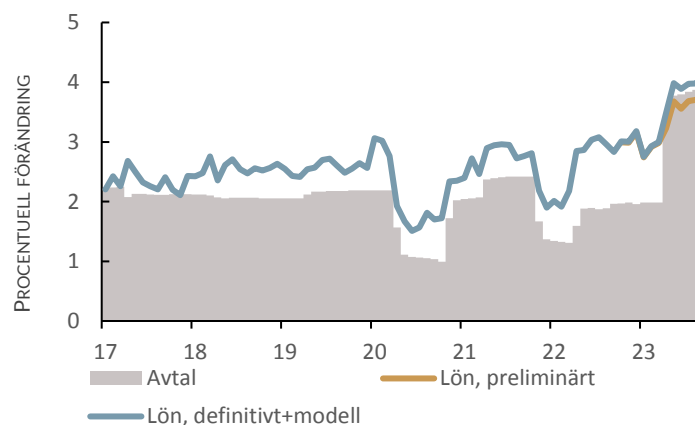
Skillnaden mot omvärlden minskar

Om det sker märkbara förändringar i hur många timmar som utförs i branscher med lågt respektive högt löneläge får det ett snabbare genomslag i den internationellt jämför-

bara lönestatistiken (LCI) än i den svenska officiella lönestatistiken (Konjunkturlöner). Den svenska löneökningstakten enligt LCI steg ca 1 procentenhet långsammare än i omvärlden. Men det tredje kvartalet steg lönerna med liknande takt i Sverige, euroområdet och USA. Lönerna ökade med 4,7 procent i Sverige, 4,6 procent i USA och 5,2 procent i euroområdet (se diagram 2 och tabell 1).

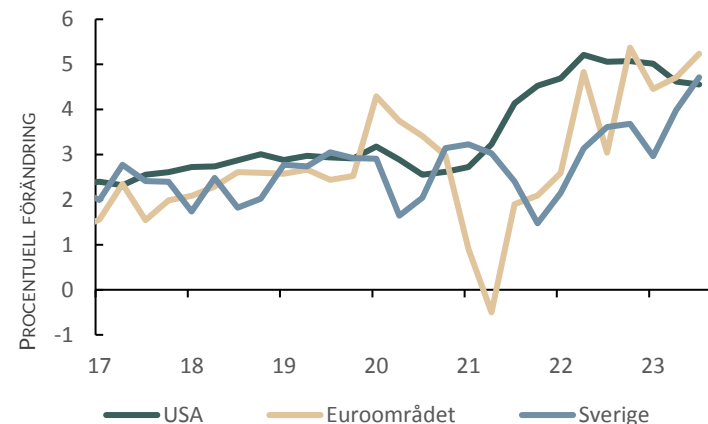
I Storbritannien, Nederländerna, Belgien och Österrike steg lönerna med 6 till 9 procent det tredje kvartalet. I alla dessa länder är det antingen ingen samordning i lönebildningen eller korta löptider mellan de centralt avtalade lönerrevisionerna. Samtidigt ökade lönerna långsammare än i Sverige i bland annat Danmark, Frankrike och Italien (se tabell 1).

Diagram 1. Löner i Sverige t.o.m. september 2023

Källa: Medlingsinstitutet. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 2. Löner (internationellt jämförbara) t.o.m. 2023 kv3

Källa: BLS och Eurostat. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Sverige i den europeiska mittfåran 2020–2023

Inte heller den sammanlagda löneutvecklingen från pandemin och framåt skiljer sig mycket åt mellan Sverige och övriga Europa. Från 2020 och fram till det tredje kvartalet 2023 har lönerna stigit med 3 procent i genomsnittlig års-takt i Sverige och med 3,3 procent i euroområdet. I Tyskland har lönerna efter en initial inbromsning kommit ikapp

Tabell 1. Löneökningar (procent). Tredje kvartalet 2023 jämfört med tredje kvartalet 2022.

Genomsnittlig årlig förändring 2020-tredje kvartalet 2023 inom parantes.

	Nominell lön	Reallön
Sverige	4,7* (3,0)	-0,1 (-1,3)
Euroområdet	5,2 (3,3)	0,3 (-0,9)
USA	4,6 (4,0)	1,0 (-0,5)
Storbritannien	7,4 (4,7)	0,7 (-0,3)
Norge	3,9 (3,3)	-0,5 (-0,9)
Belgien	7,9 (4,1)	6,3 (-0,2)
Danmark	2,9 (2,4)	0,8 (-1,2)
Finland	4,2 (2,5)	0,7 (-1,0)
Frankrike	3,3 (3,1)	-2,1 (-0,4)
Italien	3,3 (2,0)	-2,4 (-2,1)
Nederländerna	6,5 (4,1)	3,6 (-0,9)
Portugal	3,9 (4,7)	-0,9 (1,2)
Spanien	4,9 (2,9)	2,3 (-0,6)
Tyskland	5,8 (3,1)	0,0 (-1,4)
Österrike	5,8 (4,7)	-0,9 (-0,3)

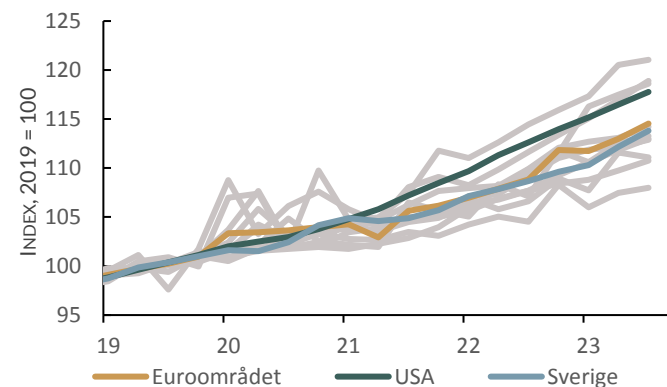
Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk sentralbyrå.
Tabellförklaringar sist i rapporten.

andra länder och har stigit med i genomsnitt 3,1 procent per år, det vill säga i paritet med de svenska lönerna. Även i Frankrike, Spanien och i Norge har lönerna ökat i liknande takt som i Sverige och Tyskland.

Sammantaget har de svenska lönerna på senare år legat i mittfåran bland våra europeiska konkurrentländer. Lönerna har stigit snabbare i USA hittills, men skillnaden är inte dramatisk och därutöver minskande (se diagram 3).

Notera att analysen gäller utgående löner. Dessa stiger ofta med en annan takt än de avtalade löner som ofta rapporteras om i mediebevakningen. I Sverige är förutsägbarheten för utgående löner jämförelsevis stor när avtalen är kända, men det är inte samma starka koppling mellan avtalad och utgående lön i alla länder.

Diagram 3. Löner (internat. jämförbara) t.o.m. 2023 kv3

Källa: Eurostat och BLS. Diagramförklaringar sist i rapporten.

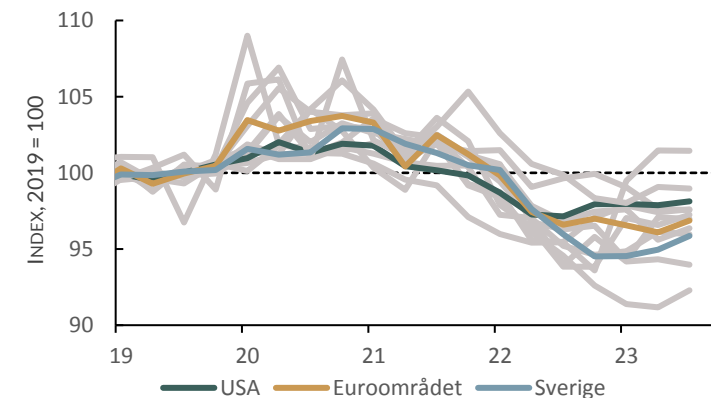
Reallönerna har slutat minska

Reallönen, eller lön justerat för inflation, har länge minskat i de flesta länder. Det tredje kvartalet steg dock reallönerna i euroområdet, om än marginellt. I Frankrike och Italien minskade dock reallönerna fortsatt tydligt. I Sverige och i Tyskland var istället reallönerna i princip oförändrade jämfört med tredje kvartalet 2022 (se tabell 1).

Jämför man istället med utvecklingen under pandemin och framåt har reallönerna i Sverige sjunkit mer än i många andra länder. Denna skillnad mot omvärlden minskade dock något under det tredje kvartalet (se diagram 4).

En viktig anledning till att reallönerna minskat jämförelsevis mycket i bland annat Sverige, Danmark och Italien på senare år är att långa och samordnade avtal höll emot en snabb löneuppgång när inflationen tog fart. I Medlingsinstitutets rapport *Löneläget oktober 2023* beskrivs detta närmare.²

Diagram 4. Reallöner (internat. jämförbara) t.o.m. 2023 kv3

Källa: Eurostat. Diagramförklaringar sist i rapporten.

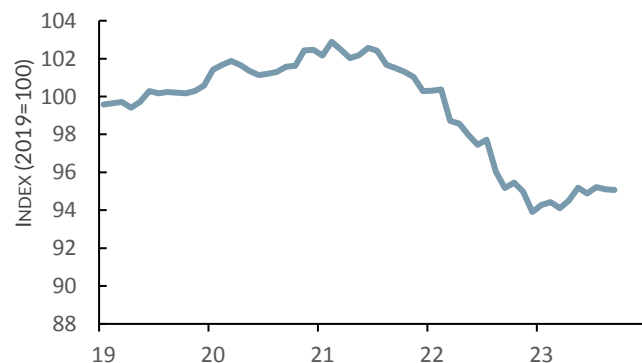
Köpkraften väntas stiga kommande år

Enligt den nationella månadsstatistiken i Sverige var reallönen i september i princip oförändrad jämfört med samma månad förra året. Jämfört med månaderna runt årsskiftet har den däremot stigit och planat ut på en något högre nivå (se diagram 5).

Reallönen väntas dock stiga mer tydligt framöver enligt prognoser över löneökningar och inflationen. Dessa pekar sammantaget mot att reallönerna kommer att öka med totalt omkring 1,5 procent per år de kommande två åren (se diagram 6 och avsnittet "Konjunktur").

De svenska reallönerna har trots nedgången fortfarande stigit kraftigt de senaste decennierna, mer än i nästan alla andra länder (se fördjupningen "Lönebildning och ekonomi 1998–2023").

Diagram 5. Reallön (KPIF) t.o.m. september 2023

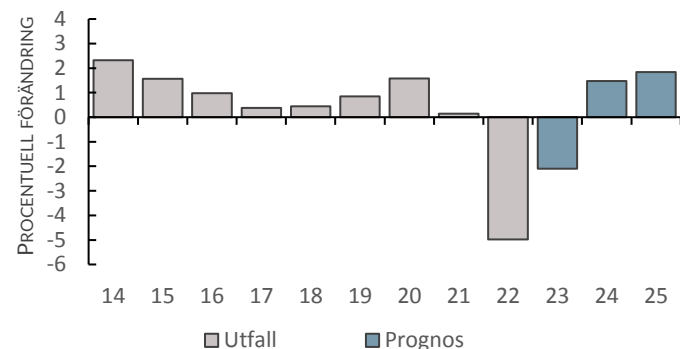
Källa: Medlingsinstitutet och SCB. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Avtal och indikatorer

De centralt avtalade löneökningarna i Sverige kommer att dämpas i vår. Det beror på att industrins kostnadsmerke justeras ner från 4,1 procent till 3,3 procent i årlig öknings-takt (se diagram 7).

ECB:s indikator för avtalade löner i euroområdet har stigit mer än de svenska avtalade lönerna från 2022 och framåt. Indikatorn gick från 4,4 procent det andra kvartalet till 4,7 procent det tredje kvartalet. En del av uppgången har skett efter tidigare återhållna avtal och hög inflation, som nu har kylts ner ordentligt.

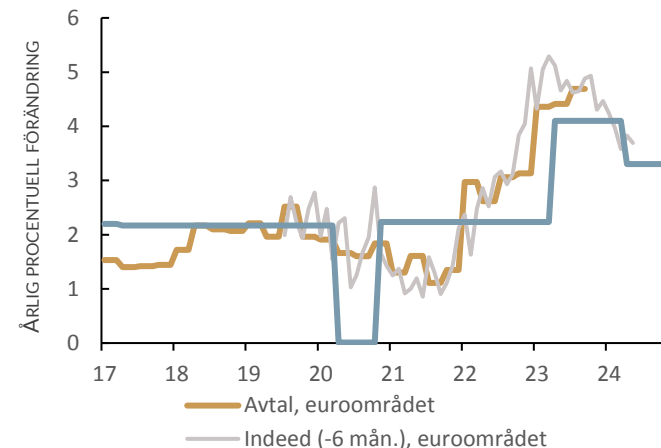
Diagram 6. Reallön (KPIF)

Källa: Medlingsinstitutet, SCB och svenska prognosinstitutet. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Det finns även tecken på en kommande dämpning av de avtalade lönerna i Europa, enligt Indeeds löneindikator. Den brukar öka i takt med euroområdets avtalade löner ungefär ett halvår i förväg (se diagram 7).

Diagram 7. Indikatorer för lön

Källa: Eurostat, Macrobond och Medlingsinstitutet. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Konkurrenskraft

I takt med att den globala efterfrågan på varor minskar avtar intäkterna inom industrin samtidigt som lönerna har tagit fart. Enhetsarbetskostnaderna inom den svenska industrin ökade därför kraftigt tredje kvartalet. Därmed fortsätter vinstandelen i Sverige att minska och närmar sig euroområdet, där vinstandelen inte stigit fullt lika mycket på senare år.

Tyska och svenska industrilöner följs åt

I Sverige är generellt sett lönerna starkt kopplade till industrins förhandlingar. Dessa är i sin tur bland annat påverkade av internationella industrilöner, särskilt de tyska.

Genomsnittslönen i svensk och tysk tillverkningsindustri följer sedan många år en liknande utveckling (se diagram 8). Så även under sommar- och höstmånaderna, då löneavtalen i såväl svensk som tysk industri har medfört en brantare uppgång av utgående löner.

Aktuellt metall- och elektronikavtal i Tyskland

Det mest inflytelserika kollektivavtalet i Tyskland, mellan IG Metall och Gesamtmetall inom metall- och elektronikindustrin, löper i två år från 1 oktober 2022 till och med 30 september 2024. Den första lönehöjningen på 5,2 procent ägde dock rum först den 1 juni 2023. Den andra höjningen på 3,3 procent inträffar 1 maj 2024. I slutet av avtalsperioden ska lönerna därmed ha ökat med totalt 8,5 procent.

Att avtalsperioden inleddes med åtta månader utan lönehöjning bidrar till att minska avtalsvärdet för den tid som avtalet löper. Dock kompenseras

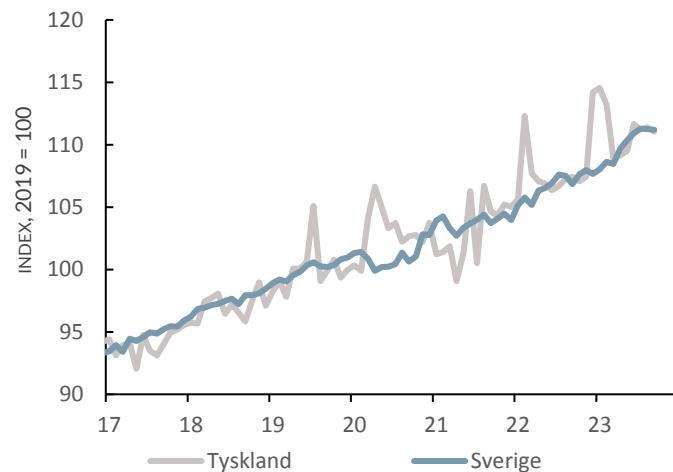
delvis två stora engångsbelopp i februari 2023 samt i februari 2024 för denna fördröjning.

Kopplingen mellan avtalade och faktiska löner är starkare i Sverige än i Tyskland, där klausuler kan öppna för att utgående löner stundtals ökar långsammare än de avtalade.

Lönerna stiger och produktiviteten faller men svagare krona jämnar ut kostnaderna

Sedan *Löneläget oktober 2023* har nationalräkenskaperna reviderats. De uppdaterade siffrorna visar att den svenska produktiviteten har fallit märkbart under 2023 jämfört med 2022. Negativ produktivitetstillväxt och snabbare lönetillväxt medför sammantaget att enhetskostnaderna steg med nästan 14 procent i årstakt det tredje kvartalet inom

Diagram 8. Lön/h, tillverkningsindustrin t.o.m. sep. -2023

Källa: Destatis, Medlinstitutet och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

industrin. Det är en mycket hög ökningstakt, nästan dubbelt mot vad som uppmättes i euroområdet. Kronan hade dock försvagats mot euron och räknat i gemensam valuta steg enhetskostnaderna med 14 procent även där. En kortiktigt starkare krona gentemot dollarn förstärkte istället skillnaden mot USA samma kvartal (se tabell 2).

Den ackumulerade kostnadsbilden sedan några år innebär dock inte en brantare uppgång av de svenska enhetsarbetskostnaderna. Räknat i nationell valuta har dessa ökat lika snabbt som i euroområdet. Men eftersom kronan försvagats både ett och tre år bakåt, har kostnaderna i praktiken stigit långsammare i Sverige relativt omvärlden (se tabell 2).

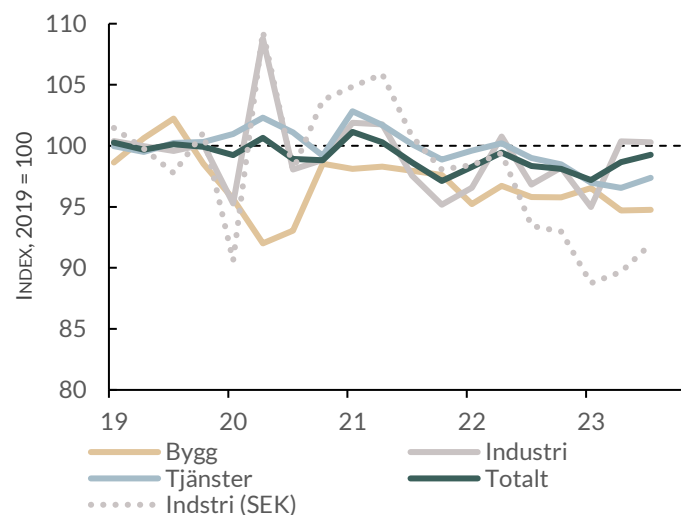
Tabell 2. Enhetsarbetskostnader i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per

	2023 kv 3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019
Nationell valuta				
Sverige	13,6	4,1	1,4	1,5
Euroområdet	8,3	4,1	1,3	0,3
USA	5,2	6,3	3,8	2,1
Gemensam valuta (SEK)				
Sverige	13,6	4,1	1,4	1,5
Euroområdet	14,0	11,1	3,9	3,2
USA	2,6	19,0	8,1	9,5

Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk centralbyrå. Tabellförklaringar sist i rapporten.

De svenska enhetsarbetskostnaderna i hela ekonomin har utvecklats något långsammare än i euroområdet de senaste åren men har hämtat igen detta något under 2023 (se diagram 9 och tabell A9 i appendix). Även i tjänstesektorn, som är viktig för inhemsk inflation, har enhetsarbetskostnaderna utvecklats något långsammare än i euroområdet. Det är små skillnader, men de antyder att den lönedrivna inflationsimpulsen har varit något lägre i Sverige jämfört med i euroområdet. Att lönekostnadstrycket sedan några år sjunkit inom svenskt industri relativt omvärldens industri när kronan försvagats framgår tydligt i diagram 9.

Diagram 9. Enhetsarbetskostnad, Sverige relativt euroområdet.

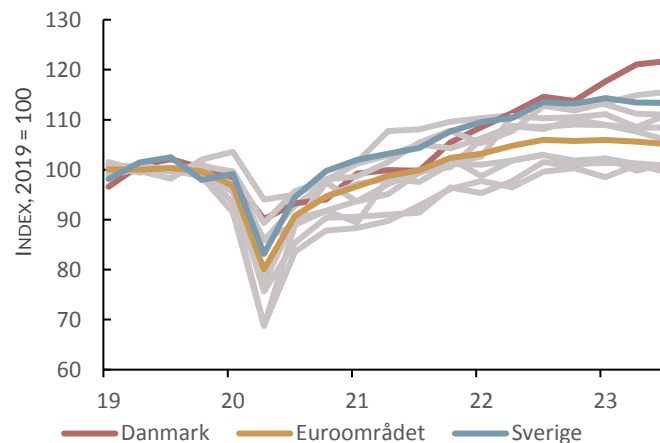

Källa: Eurostat och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Exporten har planat ut

Den svagare kronan ligger delvis bakom att den svenska exportorten vuxit mer än i de flesta av våra konkurrentländer sedan 2019 (se diagram 10). Det har lett till att Sverige har kunnat öka sin exportmarknadsandel på senare år (se "Perspektiv: Lönebildning och ekonomi 1998–2023"). Men det senaste året har världshandeln och exporten planat ut i de flesta länder inklusive Sverige. Det enda landet med tydligt positiv exporttillväxt är Danmark, där läkemedelsindustrin går starkt.

Diagram 10. Exportvolym t.o.m. 2023 kv 3

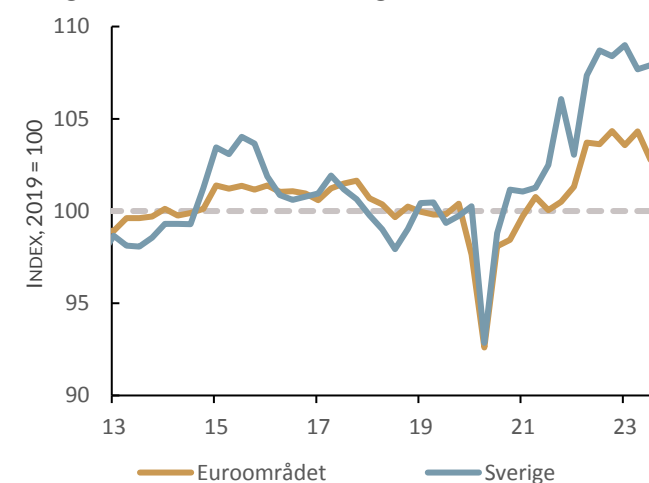

Källa: OECD och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Lägre vinstandel när lönerna tar fart

Vinstandelen är förenklat ett mått på hur stor del av företagets intäkter som har gått till ägarna jämfört med arbetskostnader för de anställda. I och med den höga efterfrågan och det hämmade utbudet har vinstandelen i näringslivet ökat påtagligt. Det gäller i synnerhet Sverige men även i euroområdet har vinstandelen stigit sedan den globala prisuppgången påbörjades 2021. Den utvecklingen ser dock ut att ha brutits under andra och tredje kvartalet i år, då arbetskostnaderna ökat samtidigt som produktionen gått ner (se diagram 11).

Diagram 11. Vinstandel i näringslivet t.o.m. 2023 kv3

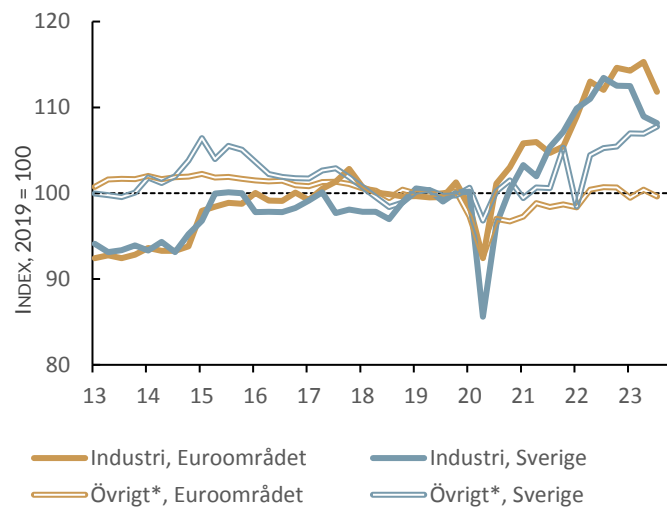

Källa: Eurostat och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Om detta är början på en period då vinstandelen successivt återställs mot nivån innan pandemin eller inte återstår att se, men upp- och nergångar i vinstandelen brukar ofta följa på upp- och nedgångar i konjunkturen (se mer om vinstandelen över tid i avsnittet ”Perspektiv: Lönebildning och ekonomi 1998–2023”).

Nedgången i näringslivets vinstandel påverkas främst av försämrade marginaler inom industrin, både i Sverige och i euroområdet. Vinstandelen inom övriga näringslivet sjunker dock inte, utan är oförändrad i euroområdet och fortsätter att stiga i Sverige. Den har dock stigit till en nivå som inte är dramatiskt högre än för ett antal år sedan (se diagram 12).

Diagram 12. Vinstandel efter bransch t.o.m. 2023 kv3

Källa: Eurostat och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

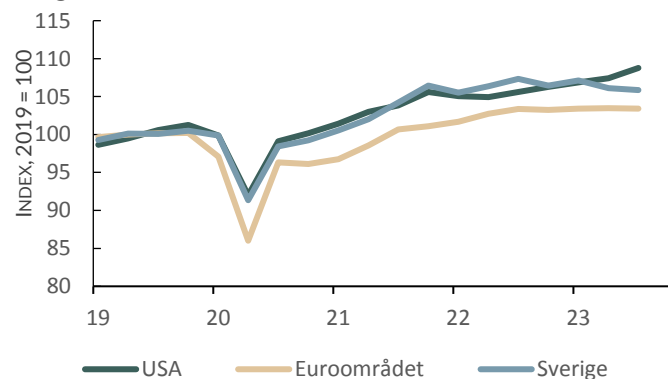
Konjunktur

Upprepade kostnadsökningar och räntehöjningar har saktat ner realekonomin. Särskilt är det en minskande varuefterfrågan som har lett till en avmattning i Sverige. Enligt prognoserna väntas inflationen sjunka, arbetslösheten stiga och tillväxten återhämta sig långsamt de kommande åren.

Svensk tillväxt har saktat in

Sedan pandemin och fram till slutet av förra året gick svensk ekonomi jämförelsevis starkt och ungefär i takt med USA (se diagram 13). Euroområdet har inte återställts lika starkt efter pandemin. Men sett enbart till 2023 har ekonomin fortsatt att växa i USA, legat på en konstant nivå i euroområdet samt krympt något i Sverige.

Diagram 13. BNP t.o.m. 2023 kv3

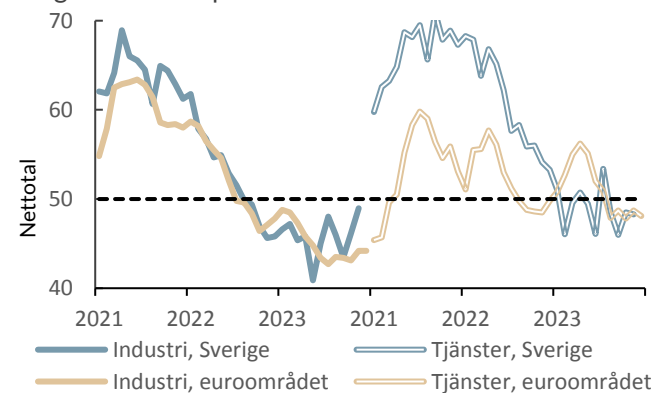
Källa: BLS och Eurostat. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Så länge den globala efterfrågan på varor var förhöjd samtidigt som kronan snabbt försvagades gynnades den svenska ekonomin jämförelsevis mycket. En del av den sämre svenska utvecklingen kan kopplas till att dessa förutsättningar nu klingar av. Svensk BNP väntas i princip vara oförändrad under 2024 innan den växlar upp 2025, enligt prognoser från oktober och framåt (se nedan).

Bistrare tider inom industrin

Den svagare tillväxten kan kopplas till avtagande konjunktur för både varor och tjänster. Efterfrågan på varor har fallit från tidigare höga nivåer och industrins inköpschefsindex indikerar fallande produktion framöver. Under ett par år var det högkonjunktur i den svenska tjänstesektorn, men där har efterfrågan normaliserats i takt med att levnads-kostnaderna stigit (se diagram 14).

Diagram 14. Inköpschefsindex

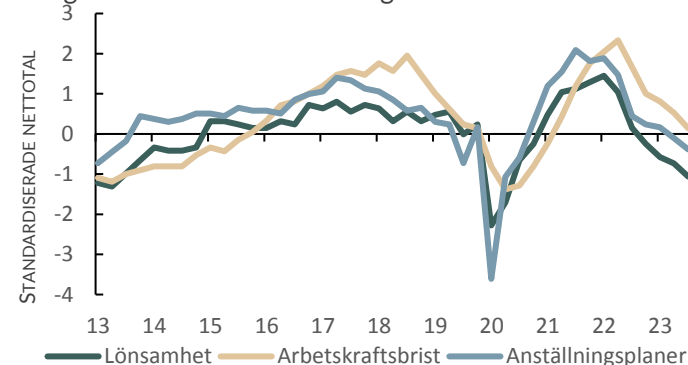
Källa: S&P Global och Swedbank. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Sämre lönsamhet och färre anställda framöver

Företagens lönsamhetsomdömen har nu fallit tydligt under det historiska snittet (se diagram 15). Detta indikerar därmed ett svagt genomsnittligt vinstläge i näringslivet. I så fall är nu fler än vanligt anställda vid företag som kan dra ner på antingen sysselsättningen eller lönerna till följd av de sämre marginalerna framöver.

De låga negativa lönsamhetsomdömena pekar mot ett sämre genomsnittligt vinstläge än vad vinstandelen i avsnittet "Konkurrenskraft" antyder. En anledning till skillnaden kan vara om näringslivets samlade överskottstillväxt i hög grad är koncentrerad till begränsade delar av näringslivet, utan att lönesumman ökat lika mycket i dessa delar. Mycket talar också för att så är fallet. I så fall har vinstandelen fått en mer positiv skjuts än företagens lönsamhetsomdömen, som inte påverkas lika mycket av om det överskott som finns i näringslivet är mer ojämnt fördelat.

Diagram 15. Indikatorer i näringslivet

Källa: Konjunkturinstitutet. Diagramförklaringar sist i rapporten.

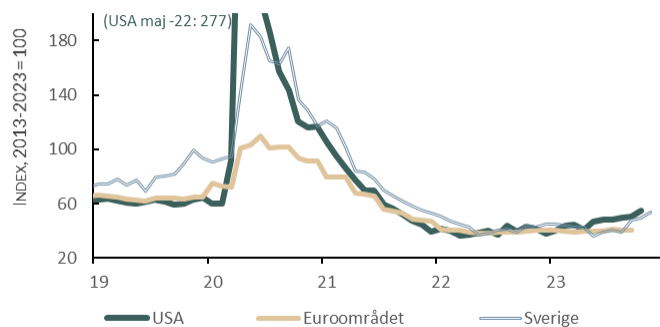
Tecken på försvagad arbetsmarknad

Trots sämre lönsamhet och lägre efterfrågan är antalet arbetssökande per ledigt jobb på en lägre nivå än innan pandemin och betydligt lägre än snittet sedan 2013 (se diagram 16). På övergripande nivå har västvärldens arbetskraft därmed fortfarande ett starkare förhandlingsläge än förut.

Matchningen mellan lediga jobb och arbetssökande ser dock olika ut. Arbetslösheten är på historiskt låga nivåer i USA och i euroområdet och står i princip stilla trots sämre ekonomi. I Sverige har den generellt goda tillgången på lediga jobb per arbetslös däremot inte lett till att arbetslösheten minskat lika mycket efter den återhämtning som skedde efter pandemin. I november hade andelen arbetslösa i Sverige stigit till 8 procent enligt SCB (se diagram 17).

Den svenska sysselsättningstillväxten har däremot varit ihållande positiv även under 2023 och andelen sysselsatta

Diagram 16. Arbetslösa per ledigt jobb

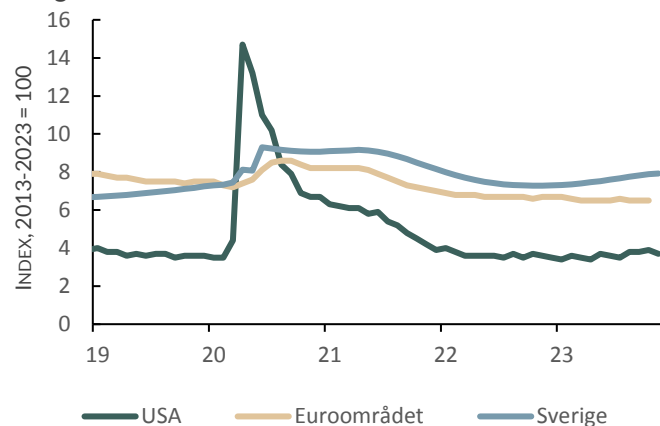
Källa: BLS, Eurostat, Arbetsförmedlingen, SCB och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

har stigit till rekordnivåer, även om det skett en utplaning under hösten.

Börjar övervintringen av personal avta?

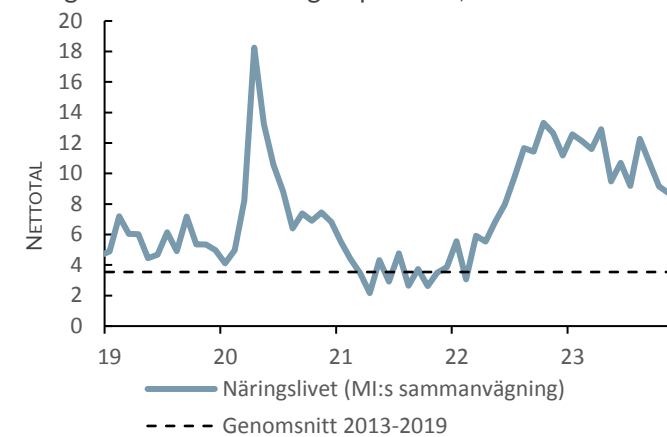
Företag kan ibland bibehålla sin arbetsstyrka trots sämre ekonomiska tider, ett fenomen känt som "labour hoarding" eller "övervintring av arbetskraft", som Konjunkturinstitutet benämner det. Syftet är bland annat att undvika framtida rekryteringsproblem. Under det senaste året har en ovanligt hög andel företag avstått från att säga upp personal. Denna andel har dock minskat successivt under 2023, enligt Konjunkturinstitutets branschvisa indikator som vägts samman av Medlingsinstitutet (se diagram 18). Möjligen är den minskade utbredningen ett tecken på att minskad lönsamhet och dystrare utsikter gör att denna strategi inte betraktas som lika fördelaktig längre.

Diagram 17. Arbetslöshet

Källa: BLS, Eurostat, SVB och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 18. Övervintring av personal, t.o.m. nov 2023

Källa: Konjunkturinstitutet. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Inflationen faller och ekonomin växer långsamt

Enligt ett genomsnitt av prognoser från olika aktörer (Medlingsinstitutet gör inga egna prognoser) kommer **BNP** att minska i år, stå stilla nästa år och återgå till mer normal tillväxt 2025. En viktig faktor bakom detta är att **exporten** väntas ta fart igen.

Jämfört med prognoser gjorda juli–september väntas nu en större ökning av **arbetslösheten** och svagare **sysselsättning**. Om prognoserna för en mer dämpad **inflation** och samtidigt högre **löneökningstakt** än fram till och med 2022 slår in stiger reallönerna (lön minus inflation) de kommande två åren. **Räntorna** förväntas däremot successivt sjunka de kommande två åren (se diagram 30–33 och tabell 3).

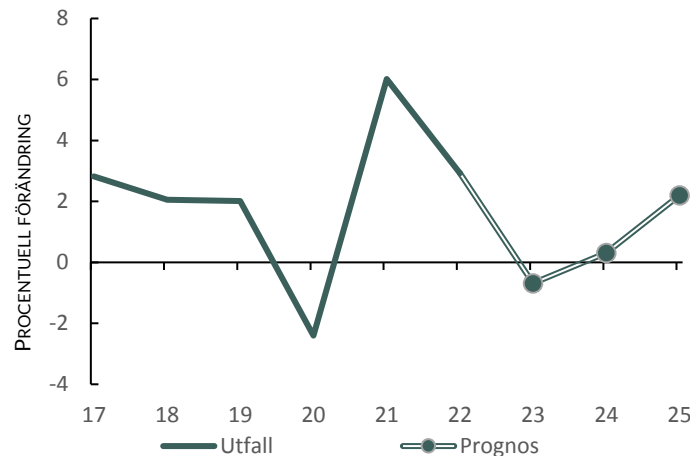
Tabell 3. Prognoser gjorda tredje kvartalet 2023

Procentuell förändring och procent

	Snitt 2013-2019	2022	2023	2024	2025
BNP	2,4	2,8	-0,7	0,3	2,2
Export	3,7	7,0	1,9	1,4	3,2
Arbetslöshet	7,3	7,5	7,7	8,4	8,3
Sysselsättning	1,4	2,9	1,5	-0,5	0,5
Timlön	2,5	2,7	3,8	3,7	3,4
KPIF	1,3	7,7	6,0	2,2	1,8
Styrränta	-0,2	2,3	4,1	3,4	2,6

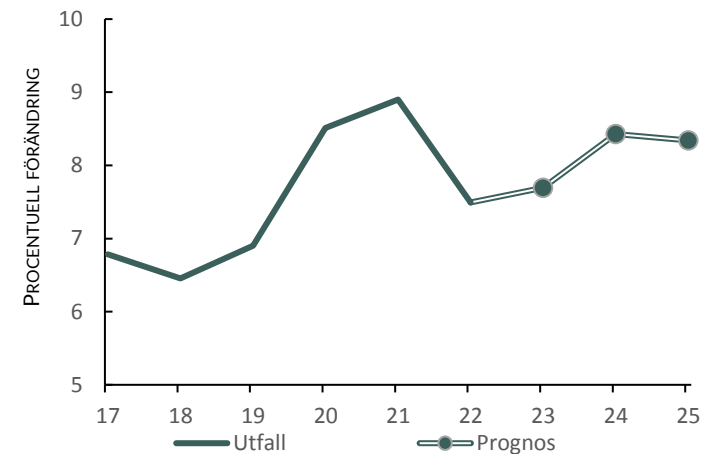
Källor: Svenska prognosinstitut (Medlingsinstitutet ingår inte).
Tabellförklaringar sist i rapporten.

Diagram 19. BNP

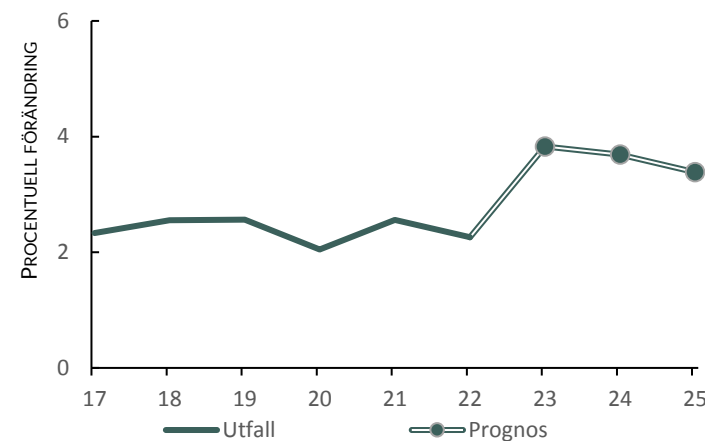
Källa: Svenska prognosinstitut. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 21. Arbetslöshet (15-74 år)

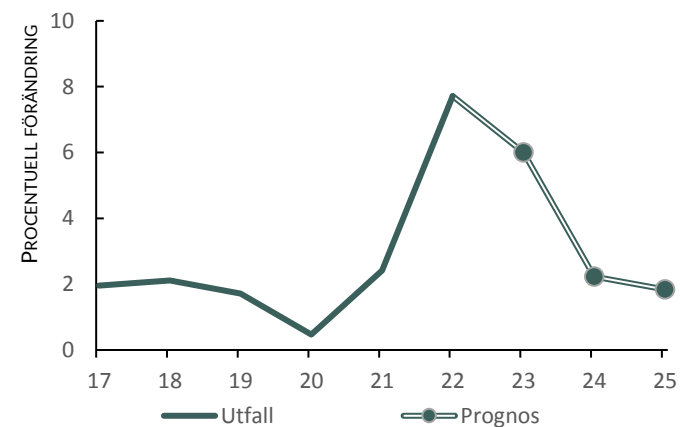
Källa: Svenska prognosinstitut. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 20. Timlöner (konjunkturlöner)

Källa: Svenska prognosinstitut. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 22. Konsumentpriser exkl. räntor (KPIF)

Källa: Svenska prognosinstitut. Diagramförklaringar sist i rapporten.

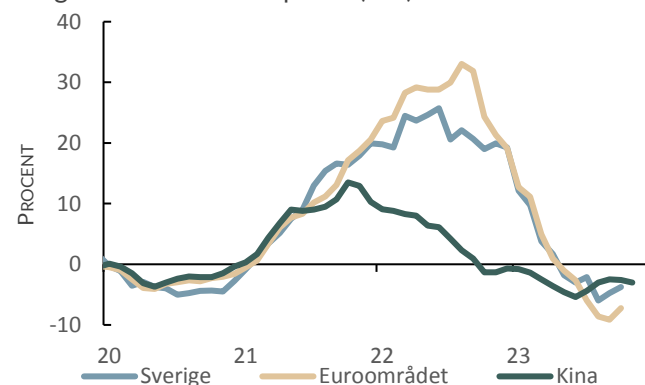
Priser och valuta

Den globala inflationstakten har dämpats påtagligt. I USA respektive euroområdet steg priserna med 3,1 respektive 2,4 procent i november. Den svenska inflationen (mätt med KPIF) var 3,6 procent i november. Kronan försvagades kraftigt under första delen av 2023 men stärktes snabbt från hösten och avslutade året i princip oförändrad.

Producentpriserna faller

Producentpriserna var i slutet av 2023 lägre jämfört med slutet av 2022 (se diagram 23). Lägre energipriser förklarar en stor del av detta. Dessutom har pristrycket i Kina minskat sedan över ett år tillbaka.

Diagram 23. Producentpriser (PPI)

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Den globala inflationen närmar sig målet

Konsumentpriserna ökar fortfarande snabbare än det önskade målet. I slutet av året hade inflationen nästan kommit ner till inflationsmålet på 2 procent i euroområdet (se tabell 4). I Sverige hade inflationstakten gått ner från som mest drygt 10 procent till 3,3 procent enligt internationellt jämförbart konsumentprisindex (3,6 enligt inhemskt index).

De svenska prisökningarna har ibland varit lägre, ibland högre, än Europasnittet. Den övergripande inflationsutvecklingen kan dock inte sägas sticka ut i förhållande till andra västländer på senare år (se diagram 24).

Framförallt högre energipriser drev upp inflationen till tvåsiffriga nivåer när den globala inflationstakten toppade. I och med att det skett ett omslag i framförallt energipriserna faller nu inflationen brant i de flesta länder. Detta framgår om man jämför den totala inflationen i diagram 24 med inflationen i diagram 25, där energipriserna är exkluderade.

Tabell 4. Inflation, harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) för EU-länder och Norge. Energi ingår men inte ränteutgifter.

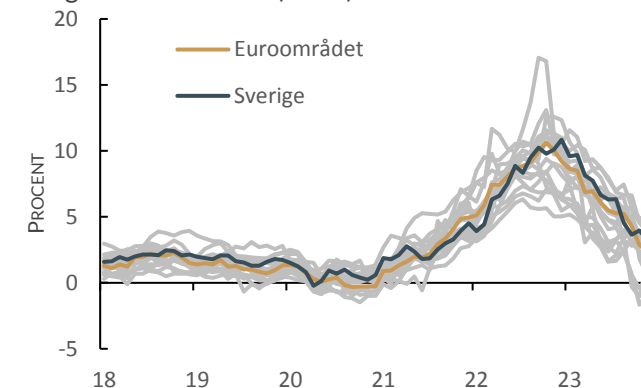
	Nov. 2023	2022-2023*
Sverige	3,3	7,6
Euroområdet	2,4	7,5
USA	3,1	6,5
Storbritannien	3,9	8,8
Norge	4,5	6,2

*) T.o.m. nov 2023.

Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk sentralbyrå. Tabellförklaringar sist i rapporten.

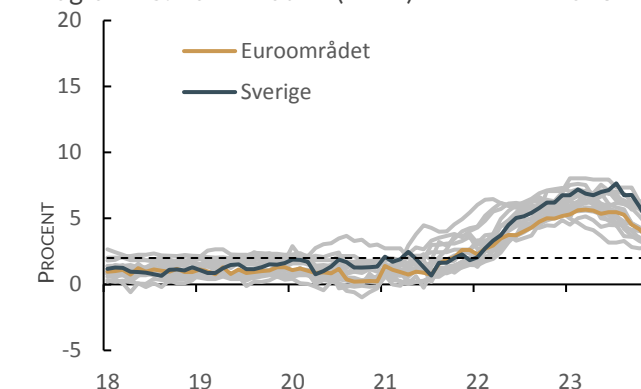
derade. Den mer underliggande inflationen ligger fortfarande över inflationsmålet men har en tydligt nedåtgående trend.

Diagram 24. Inflation (HIKP) -november 2023

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Diagram 25. Kärninflation (HIKP) -november 2023

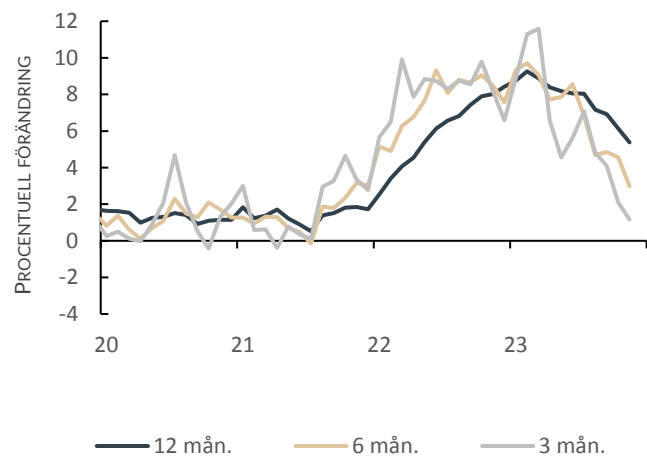

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Långsammare prisökningar andra halvåret

Kärninflationen (inflationen exklusive effekter av ränte- och energiprisförändringar) är alltså fortsatt hög räknat som årlig ökningstakt. Prisökningarna under kortare perioder än tolv månader visar dock tydliga tendenser på att kylas ner. Den underliggande inflationen (KPI exklusive räntor och energi) mellan september och november var endast drygt 1 procent, efter omräkning till tolv månaders förändringstakt (se diagram 26). Ju kortare period som mäts desto försiktare bör man tolka trenden, men att det skett en snabb dämpning av konsumentpriserna under hösten är dock tydligt.

Diagram 26. Kärninflation

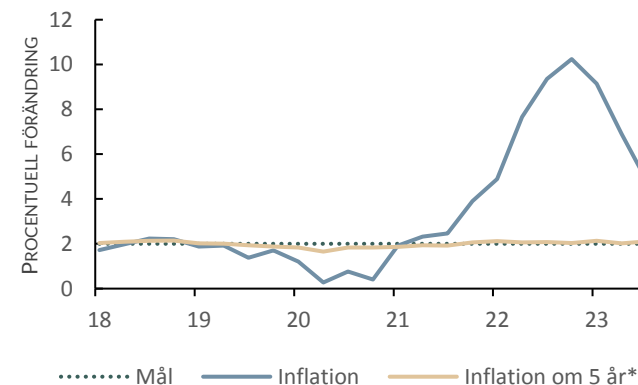

Källa: Konjunkturinstitutet och SCB. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Förtroende för inflationsmålet även 2023

Löner kan sägas både påverkas av inflationen och i sin tur vara med och påverka den. När parterna på arbetsmarknaden ska teckna framåtblickande löneavtal är *inflationförväntningarna* därför viktiga. Efter två år med en inflation klart över inflationsmålet på 2 procent har parterna hyst stort förtroende för att det ska uppfyllas på sikt (se diagram 27). Det spelade stor roll för att nuvarande löneavtal inte växlade upp mer efter det stora fallet i reallönerna. Inflationstakten var som allra högst mellan tredje kvartalet 2022 (då facken framförde sina avtalskrav) och det första kvartalet 2023 (då industrins och bland annat handelns avtal slutförhandlades).

Diagram 27. Parternas förväntningar, medelvärde

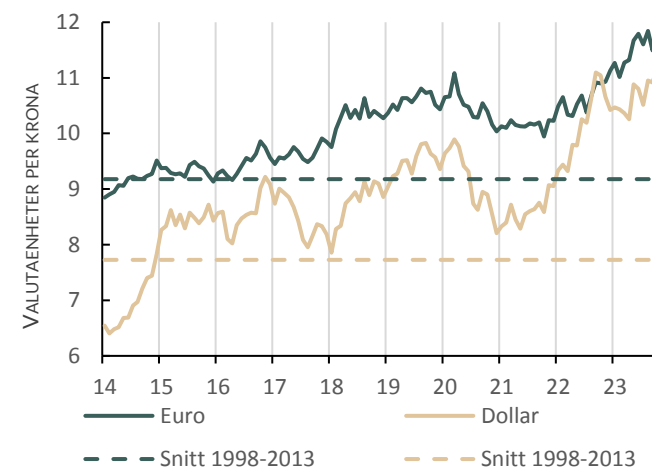

Källa: Kantar SIFO, Konjunkturinstitutet och SCB. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Kronan sammantaget oförändrad 2023

Inflationen påverkas av valutakursen. Jämfört med den tidigare genomsnittskursen hade kronan försvagats tydligt i slutet av 2022 (se diagram 28). Under stora delar av 2023 försvagades den ytterligare, vilket har bidragit till den snabba inflationsuppgången. Såväl euron som dollarn blev som mest omkring en hel krona dyrare under delar av året. Men efter en kronförstärkning under senhösten återgick växelkurserna till utgångsläget från den 1 januari, som var ca 10,50 kr för en dollar och 11,20 kr för en euro. Under de senaste åren sammantaget har kronan tydligt försvagats, vilket bland annat har stärkt konkurrenskraften (se avsnittet "Konkurrenskraft").

Diagram 28. Kronans växelkurs

Källa: Macrobond. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Perspektiv: Lönebildning och ekonomi 1998–2023

År 2023 ser ut att medföra låg ekonomisk tillväxt och negativ utveckling av köpkraften, även jämfört med andra länder. Den svenska ekonomin har dock utvecklats väl sedan 1997, då parterna inom industrin enades om den nuvarande lönebildningsmodellen genom Industriavtalet. Avtalet innebär kortfattat att den sektor som konkurrerar internationellt, främst exportindustrin, sätter en ram för lönekostnadsökningar som påverkar hela arbetsmarknaden.

Låg inflation, arbetskostnader i takt med Europa, stark export, stigande sysselsättning, stabila vinstmarginaler och högre reallöner

Sedan Industriavtalet tecknades har svensk ekonomi utvecklats positivt enligt de flesta mått. Andra faktorer än lönebildningen spelar roll för detta, men den påverkar onekligen många direkta kostnader och därmed även förutsättningarna för bland annat sysselsättning, vinster och internationell konkurrenskraft.

Samhällsekonomin kan sägas ha utvecklats väl i ett internationellt perspektiv under åren 1998–2023. Här följer en sammanfattande lista med tecken på detta.

- Den genomsnittliga **löneökningstakten** har inte medverkat till för hög inflation. Tar man hänsyn till produktivitetsutvecklingen, har löneökningarna varit sådana att företagen i genomsnitt inte har behövt höja priserna mer än inflationsmålet.
- Till skillnad mot tjugoförperioden som föregick Industriavtalet 1997 har **inflationen** varit både stabil och dämpad fram till slutet av 2021. Inflationstakten tenderade till och med vara för låg i förhållande till målet på två procent. Dock gäller detta faktum inte bara Sverige, utan de flesta andra europeiska länder.
- Den globala prisuppgången 2021–2023 har utmanat modellen med industrin som norm och samordnad lönebildning. Den svenska inflationsutvecklingen har dock inte stuckit ut jämfört med liknande länder.
- **BNP** har vuxit mer i Sverige än i andra europeiska länder sett till hela perioden 1998–2023. **Sysselsättningsgraden** har även den stigit till en ännu högre nivå ur ett internationellt perspektiv än för 25 år sedan. **Arbetslösheten** är dock numera högre än i euroområdet och det finns indikationer på att matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb har försämrats över tid.
- Med inflationen under kontroll har den jämförelsevis starka **produktivitetsutvecklingen** i Sverige möjliggjort att **reallönerna** ökat mer än nästan alla andra länder i jämförelsen.
- Bland annat högre reallöner och högre sysselsättningsgrad har gjort att **hushållens reala inkomster** har kunnat stiga mer än bland hushållen i våra konkurrentländer.
- **Arbetskostnaderna per producerad enhet** i det svenska näringslivet har i genomsnitt utvecklats med exakt samma ökningstakt som i euroområdet sedan 1998, utan att ta hänsyn till växelkursförändringar.
- Eftersom **kronan** blivit tydligt svagare sedan Industriavtalets tillkomst 1997 har prisbilden blivit mer fördelaktig över tid. Den sammantagna **exporten** har därmed stått sig väl i den internationella konkurrensen.
- Stigande sysselsättning och reallöner har kombinerats med att **vinstandelen** i näringslivet i stort sett har följt den europeiska vinstandelens utveckling sedan millennieskiftet.

Svensk inflation internationellt följsam

Inflationen har uppgått till i genomsnitt 1,9 procent per år under åren 1998–2023, det vill säga nära Riksbankens inflationsmål. Men att inflationen utvecklats enligt målet under denna period beror till stor del på de senaste årens inflationschock. Till och med 2019 var den genomsnittliga inflationstakten istället tydligt lägre, 1,5 procent (se tabell 5).

Det är svårt att hävda att den låga inflationen i Sverige 1998 och framåt enbart skulle ha att göra med en uppdaterad lönebildningsmodell. Den genomsnittliga inflationen i euroområdet, var också lägre än målet och steg med i genomsnitt 1,7 procent per år 1998–2019.

I de flesta länder i Västeuropa har inflationen stigit långsammare än 2 procent sedan 1998. Sverige tillhör förvisso en grupp länder med en genomsnittlig inflation på 1,4–1,6 procent fram till 2019. Utöver Sverige avser detta Danmark, Finland, Frankrike och Tyskland (se tabell A10 i appendix).

Tabell 5. Inflation, harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) för EU-länder och Norge. Energi ingår men inte ränteutgifter.

	1998-2023*	1998-2019	2020-2023*	2013-2023*
Sverige	1,9	1,5	4,4	2,3
Euroområdet	2,1	1,7	4,3	2,1
USA	2,5	2,1	4,6	2,6
Storbritannien	2,4	2,0	5,0	2,8
Norge	2,4	2,0	4,3	3,1

*) T.o.m. nov 2023.

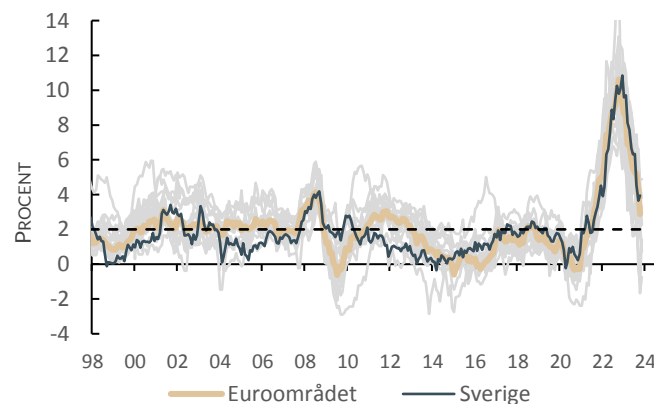
Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk sentralbyrå. Tabellförklaringar sist i rapporten.

Framförallt åren 2014–2017 sticker ut som en period då inflationen var särskilt nedtryckt under målet, men det var alltså inte bara fallet i Sverige utan det gällde flera liknande länder (se diagram 29). Ett par globala faktorer som har påverkat detta är dels den ökande och billigare varuimporten från Asien och Östeuropa, dels att återhämtningen efter finanskrisen blev oväntat utdragen i Europa.

Inte heller under den globala inflationsupp- och nedgången 2021–2023 skiljer den svenska konsumentprisutvecklingen sig på något tydligt sätt från genomsnittet bland övriga västländer (se diagram 29).

Att normalisera inflationen i den svenska ekonomin jämfört med andra länder var också ett av de bakomliggande syftena för nuvarande lönebildningsmodell. Men minst lika viktigt är Riksbankens inflationsmål och finanspolitikens

Diagram 29. Inflation (HIKP) -nov. 2023 (18 länder)

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

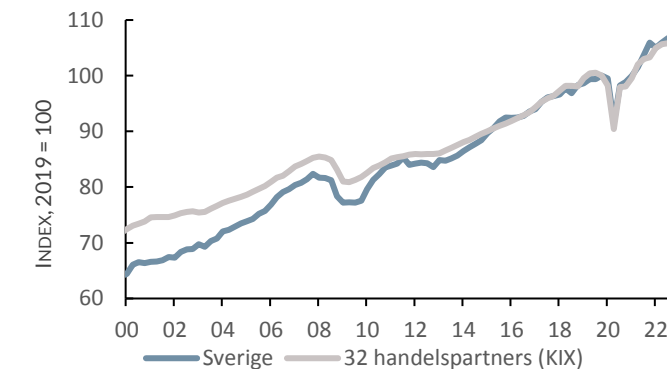
skuld- och budgetmål för de offentliga finanserna. I praktiken har dock globala faktorer i hög grad medverkat till att hålla inflationen låg de senaste 25 åren.

Från högre till liknande tillväxt som omvärlden

Från och med 1998 har Sveriges BNP ökat med i genomsnitt 2,4 procent årligen, nästan en procentenhet snabbare per år än i euroområdet. Sverige var därmed tillsammans med USA det enda landet med en genomsnittlig tillväxt på över 2 procent per år bland de jämförda länderna (se tabell A13 i appendix).

Till och med 2011 var Sveriges tillväxt tydligt högre än i genomsnittet av de 32 länder som har högst vikt i Sveriges utrikeshandel ("KIX", se diagram 30). Sedan dess har svensk BNP i stort sett utvecklats i takt med genomsnittet av Sveriges handelspartners, dock med något olika profil de senaste åren (se avsnittet "Konjunktur"). Det påverkas dock till stor del av högre tillväxt i USA och andra utomeuropeiska

Diagram 30. BNP t.o.m. 2023 kv3

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

länder. Jämfört med andra länder i euroområdet har den svenska tillväxten varit tydligt högre även det senaste decenniet (se tabell A13 i appendix).

Stark utveckling av sysselsättningen

Sedan åren kring millennieskiftet har sysselsättning och arbetade timmar stigit mer i Sverige än i de flesta länder. Det behöver inte enbart bero på exempelvis högre tillväxt. En bidragande orsak är även att Sverige haft en ihållande tillväxt av befolkningen i åldern 20–64 år, då en majoritet deltar på arbetsmarknaden. I flera europeiska länder har det däremot varit en trög eller till och med fallande utveckling i detta åldersspann.

Räknat som andel av den totala befolkningen i åldern 20–64 år har Sverige sedan 1998 ökat sin sysselsättningsgrad i linje med hur mycket det europeiska genomsnittet ökat (se diagram 31). Den svenska sysselsättningsgraden, som är särskilt hög bland kvinnor, var dock redan bland de högsta för 25 år sedan. Positionen har stärkts ytterligare sedan dess. Endast Nederländernas sysselsättningsgrad ligger numera på en något högre nivå än i Sverige.

För välbefinnande som BNP per invånare eller hushållens genomsnittliga inkomster spelar den ökande sysselsättningsgraden en viktig roll. Utöver stigande reallöner har ökande sysselsättning bidragit till att förbättra den genomsnittliga köpkraften under de senaste 25 åren.

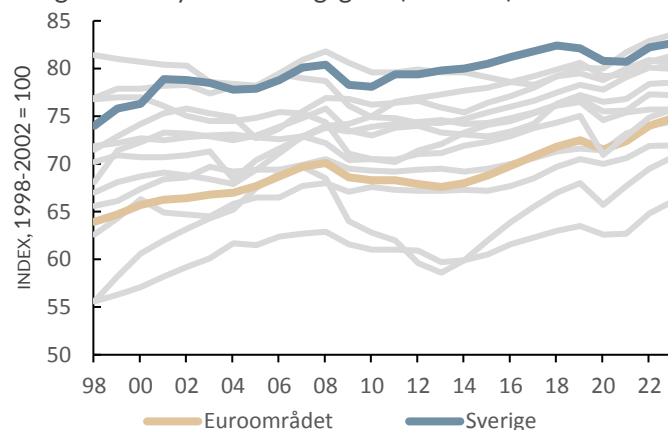
Svårt att få ner arbetslösheten

Men trots att sysselsättningen och de arbetade timmarna stigit till högre nivåer i Sverige har inte arbetslösheten utvecklats lika gynnsamt. Arbetslösheten var länge lägre i euroområdet än i Sverige, men sedan 2014 har förhållandet successivt vänts till det motsatta (se diagram 32).

Hur kan både arbetslösheten och sysselsättningsgraden stiga?

Arbetslösheten mäts till skillnad mot sysselsättningsgraden inte som en andel av *befolkningen*. Den mäter istället personer som saknar och söker jobb som en andel av den aktiva *arbetskraften*. I arbetskraften räknar man bort de som varken är sysselsatta eller söker arbete. Bland annat heltidsstudierande och pensionärer saknas därför i arbetslöshetsmättet.

Diagram 31. Sysselsättningsgrad (20-64 år)

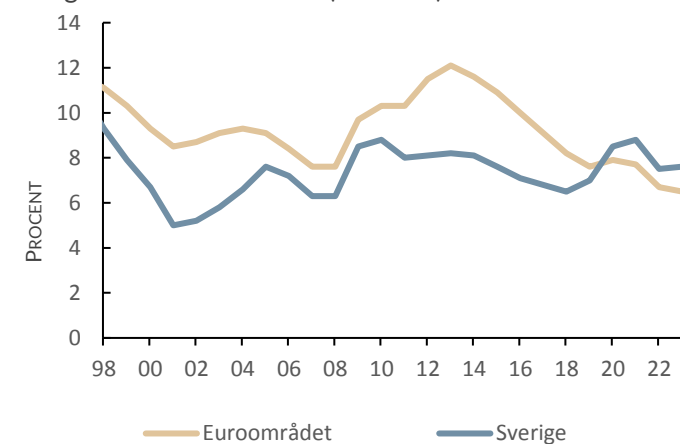

Källa: Eurostat, BLS, Macrobond och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

I t.ex. USA och i euroområdet har antalet arbetslösa per ledigt jobb minskat över tid och arbetslösheten har samtidigt minskat där. Även i Sverige är det totala antalet lediga jobb per arbetslös högre än på länge (se diagram 16 i avsnittet "Konjunktur"). Samtidigt har inte arbetslösheten gått ner på samma sätt som man kan förvänta sig enbart sett till hur den totala tillgången på lediga jobb utvecklats. Det indikerar att matchningen mellan de lediga jobben och de arbetslösa utvecklats mindre positivt än i omvärlden.

Förutsättningarna för att få ner arbetslösheten har sett olika ut i olika länder. Bland annat har Sverige haft en internationellt sett stor immigration. Därmed har många behövt komma över höga språk- och utbildningsbarriärer, vilket har höjt arbetslösheten. Detta är något många instanser pekat på genom åren.³

Diagram 32. Arbetslöshet (15-74 år)

Källa: Europeiska kommissionen. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Export i linje med marknadstillväxten

En del i att arbetsmarknaden fungerat väl åtminstone sett till den ökade sysselsättningsgraden är att de ekonomiska förutsättningarna varit på plats. Något som är viktigt för den svenska ekonomin är exporten, som har stått sig väl i den internationella konkurrensen sedan 1998. Den har i genomsnitt ökat ungefär lika starkt som i Tyskland, Danmark, Nederländerna och Österrike (se tabell 6). Exporten från Kina har däremot ökat avsevärt snabbare än från Västländerna.

Om exporten växer snabbare än den marknad som den går till stiger marknadsandelen. Ett lands exportmarknad utgörs av den samlade importen i de länder som landet främst

Tabell 6. Export och exportmarknadstillväxt 1998-2023 (t.o.m. tredje kvartalet). Procentuell ökning per år.

	Export	Exportmarknad
Sverige	4,4	4,3
Kina	11,2	4,6
USA	3,3	4,6
Belgien	3,6	4,5
Danmark	4,3	4,4
Finland	3,7	4,6
Frankrike	3,2	4,4
Italien	2,6	4,5
Nederländerna	4,1	4,4
Tyskland	4,6	4,6
Österrike	4,4	4,6

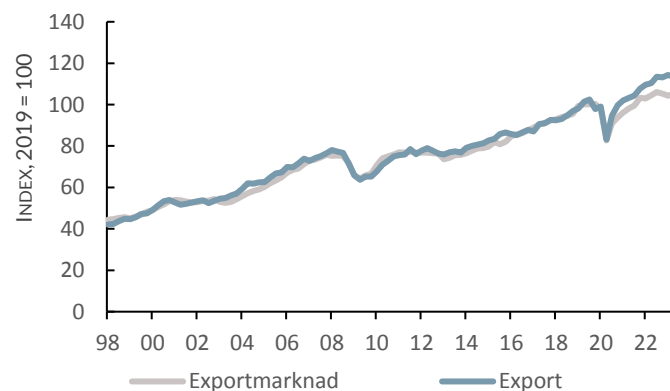
Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk centralbyrå.
Tabellförklaringar sist i rapporten.

bedriver handel gentemot. Om exporten ökar i linje med exportmarknaden är marknadsandelen oförändrad.

I de flesta västländer har exporten emellertid stigit långsammare än exportmarknaden, det vill säga dessa länders export har tappat marknadsandelar (se tabell 6). Från Kina har däremot exporten sedan 1998 vuxit nästan tre gånger så snabbt som Kinas exportmarknad. De ökande kinesiska exportmarknadsandelarna motsvaras av att de västliga länderna generellt tappat andelar på sina respektive marknader. I Sverige, Danmark och Tyskland har dock exporten kunnat växa ungefär i takt med exportmarknaden. Sedan 1998 har däremot exporttillväxten varit långsammare än marknadstillväxten för exempelvis Norge och Finland.

Sett till de senaste åren har den svenska kronförsvagningen möjliggjort konkurrenskraftiga priser på världsmarknaden. Det kan ha bidragit till att den svenska exporten ser ut att ha tagit marknadsandelar efter 2019 (se diagram 33).

Diagram 33. Svensk exportmarknad och export

Källa: OECD, Riksbanken och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

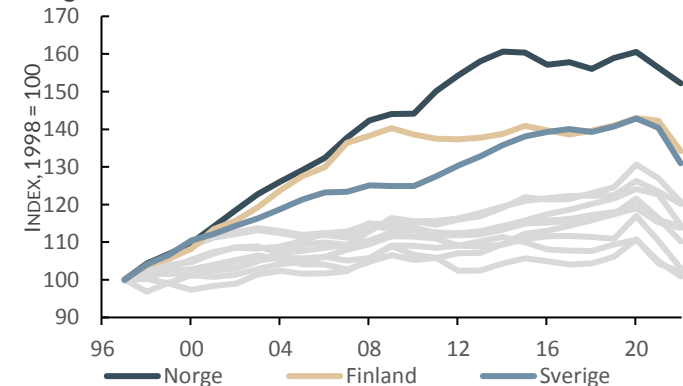
Högre produktivitet och högre reallöner

Stark export och högt tryck inom industrin bidrar i regel till högre produktivitet, vilket i sin tur gynnar reallöneutvecklingen.

Om lönen per timme ökar på hela arbetsmarknaden utan att mer produceras per timme ökar arbetskostnaderna per producerad vara (eller tjänst) lika mycket som de anställdas löneökningar. Då höjer företagen även priserna på samma varor, det vill säga inflation uppstår. Det gör att löneökningarna blir mindre värda.

Men om arbetsproduktiviteten istället ökar kommer varje arbetad timme att i snitt resultera i fler varor och tjänster. Trots löneökningarna behöver företagen då inte öka priserna lika mycket. Med andra ord blir inflationen lägre. De anställdas löner räcker därmed till fler varor och tjänster, det vill säga det blir en reallöneökning.

Diagram 34. Reallöner t.o.m. 2022

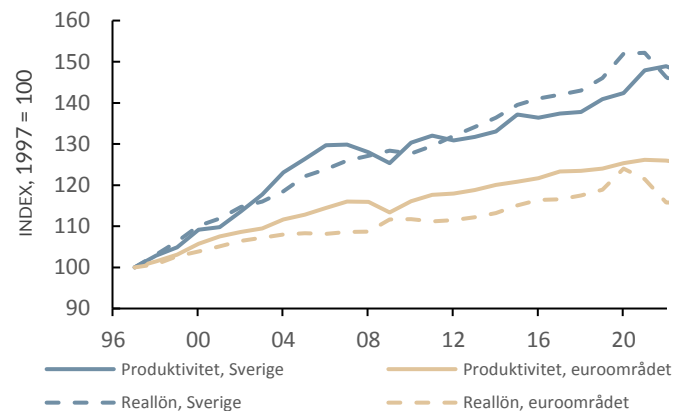

Källa: Medlingsinstitutet, OECD, IMF, EU-kommissionen (AMECO), ONS och SCB.
Diagramförklaringar sist i rapporten.

Sedan 1998 har de svenska reallönerna ökat mer än i de flesta konkurrentländer (se diagram 34). Reallönerna i Norge har stigit mest, vilket bland annat kan kopplas till hög asiatisk efterfrågan på olja under 2000-talet, särskilt fram till finanskrisen. Även i Finland ökade reallönerna kraftigt fram till finanskrisen, men sedan dess har de planat ut.

På kort sikt påverkas såväl företagens vinster som löntagarnas reallöner (inflationsjusterad lön) av annat än arbetsproduktiviteten. Över tid tenderar dock de anställdas reallöner att gå i takt med produktiviteten (se diagram 35). Mycket talar för att den jämförelsevis höga produktivitetstillväxten i Sverige ligger bakom att svenska reallönerna kunnat öka mer än i de flesta andra länder de senaste decennierna.

Diagram 35. Produktivitet & reallön (nationalräkenskaperna)

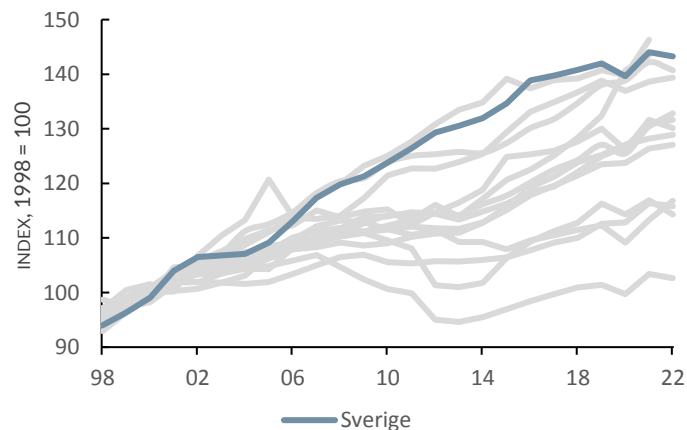
Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar.
Diagramförklaringar sist i rapporten.

Högre köpkraft för hushållen i stort

Ett bredare mått på köpkraft än reallön är de totala reala *inkomsterna* bland *hushållen*. I inkomsten ingår då utöver lön exempelvis skatter och transfereringar. I ett hushåll ingår utöver anställda även exempelvis arbetslösa och pensionärer. Enligt detta mått har köpkraften stigit jämförelsevis mest i de nordiska länderna och i USA (se tabell A11 i appendix).

Även om hushållens totala inkomster påverkas starkt av löneutvecklingen är även andra faktorer viktiga för utvecklingen av det bredare måttet på köpkraft. Sysselsättningsgraden påverkar, liksom skatter, transfereringar och avkastning på kapital.

Diagram 36. Hushållens totala reala disponibla inkomster per invånare i åldern 20-64 år

Källa: Nationella statistikbyråer via Macrobond, Riksbanken och egna beräkningar.
Diagramförklaringar sist i rapporten.

Eftersom arbetsinkomster är den största inkomstkällan spelar det även stor roll hur tillväxten ser ut för den del av befolkningen som är mest aktiv på arbetsmarknaden. Befolkningen i åldern 20–64 år har under 2000-talet stigit med omkring 15 procent i Sverige, men har i princip varit oförändrad i många av våra närmaste konkurrentländer. Det ger en relativ skjuts åt de totala inkomsterna i Sverige. Men även utslaget per person i åldern 20–64 år har de reala hushållsinkomsterna ökat mer i Sverige än i de flesta andra liknande länder (se diagram 36 och tabell A12 i appendix).

Blandade effekter av att kronan blivit svagare

Köpkraften påverkas av inflationen som i sin tur har koppling till kronans växelkurs eftersom priserna på importerade varor är viktiga för konsumenterna. Kronan påverkar samtidigt köpkraften indirekt genom industrins lönsamhet och konkurrensförmåga (se avsnittet "Konkurrenskraft"). Valutakurser går upp och ner men det går att skönja ett trendbrott efter 2013. Fram till dess rörde sig växelkursen omkring genomsnittet 9 kronor för en euro och nära 8 kronor för en dollar. Sedan 2013 har dock euron och dollarn vardera blivit omkring 2 kronor dyrare (se diagram 37).

Kronförsvagningen får blandade effekter. Exportindustrin kan dra nytta av att kunna ta ut konkurrenskraftiga priser och samtidigt få ökade intäkter – utan att behöva investera för att höja produktiviteten. Svagare valuta gör det även möjligt för exportörer att bära högre lönekostnader jämfört med då kronan inte försvagats. Eftersom industrin är

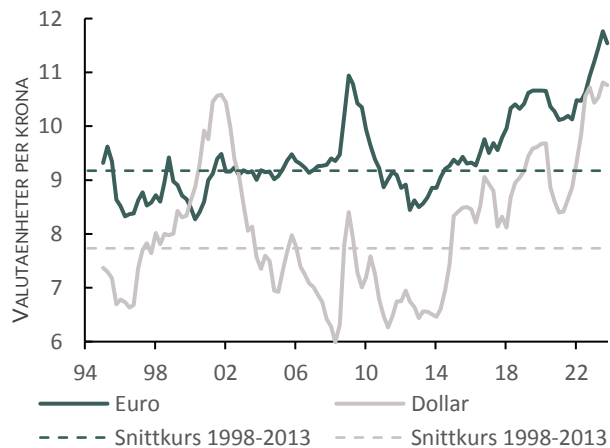
löneledande kan det i så fall även ge en skjuts åt lönerna i övriga delar av ekonomin.

För företagen på hemmamarknaden ökar samtidigt importkostnaderna när kronan försvagas utan att det kompenseras av högre intäkter från utlandet. Det minskar då vinstmarginalerna om inte exempelvis priserna höjs mot kunderna och löntagarna.

Vad som blir nettoeffekten på löntagarnas köpkraft av både högre löner och högre priser till följd av svagare krona är inte självklart. Reallönerna brukar snarare följa arbetsproduktiviteten än växelkursen.

Det är svårt att säga om kronans försvagning har bidragit till att stärka produktiviteten sedan 1998. Incitamenten att öka produktiviteten i exportindustrin kan ha minskat i och

Diagram 37. Kronans växelkurs

Källa: Macrobond. Diagramförklaringar sist i rapporten.

med svagare valuta. Å andra sidan kan det ha lett till att högproduktiv verksamhet har fått det lättare att konkurrera på världsmarknaden.

Svensk vinstandel i takt med den europeiska

För den svenska ekonomin som är öppen och med stor utrikes handel finns det skäl för ägarna att bevaka avkastningen i verksamheten. Likaså bevakar anställda att de får del av en ökande arbetsproduktivitet. Ett mått som förenklat mäter ägarnas andel av företagets överskott jämfört med de anställdas andel är den så kallade **vinstandelen**. Detta mått sammanfattar många aspekter som är viktiga i konkurrenssammanhang: arbetskostnader, produktivitet och priser.

Vinstandelen och konkurrenskraften

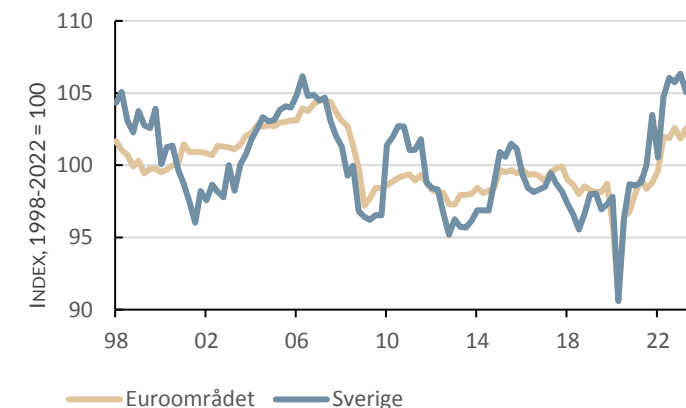
Att löner och arbetskostnader ökar snabbare eller långsammare jämfört med andra länder behöver i sig inte vara tecken på förändrad kostnadsmissig konkurrenskraft länderna emellan. Exempelvis om en stigande löneökningstakt sker samtidigt med en stigande produktivitetstillväxt eller med bättre prismarginaler.

Med vinstandel avses här bruttovinstandelen, det vill säga verksamhetens bruttoöverskott i förhållande till förädlingsvärdet. Förädlingsvärdet motsvarar skillnaden mellan produktpriset och insatsvarupriset, medan bruttoöverskottet avser förädlingsvärdet minus arbetskostnadssumman. Notera att delar av bruttovinsten går till skatter och till att täcka kapitalförslitning.

I analysen är det *utvecklingen* av vinstandelen i olika länder som är av intresse. Vinstandelens nivå i olika länder är beroende av de näringslivsstrukturer som i regel skiljer sig åt mellan olika länder. Det är därför inte särskilt meningsfullt att jämföra den nivåmässiga vinstandelen i sig. Exempelvis krävs ofta högre lån för investeringar i kapitalintensiv produktion, vilket påverkar kravet på den förväntade lönsamheten och kapitalintensiteten ser olika ut i olika länder.

Näringslivets vinstandel har utvecklats på liknande sätt i Sverige och i övriga Europa sedan förra millennieskiftet (se diagram 38). Det är en indikation på att svensk ekonomi och lönebildning har en klar koppling till den internationella konkurrenskraften.

Diagram 38. Vinstandel t.o.m. tredje kvartalet 2023

Källa: Eurostat och egna beräkningar. Diagramförklaringar sist i rapporten.

Identiskt kostnadstryck i Sverige och euroområdet 1998-2023

Att vinstandelarna i Sverige och euroområdet har följts åt genom åren beror på olika saker beroende på tidsperiod.

Mellan 1998 och 2008 ökade arbetskostnaderna inom det svenska näringslivet snabbare än i euroområdet (se tabell 7). Trots detta fanns en långsiktig följsamhet för vinstandelen i Sverige relativt euroområdet. Under denna period växte nämligen den svenska produktiviteten mycket snabbt. Detta gällde särskilt inom IT- och kommunikationssektorn och industrin i genomsnitt. Detta hade kunnat bidra till en jämförelsevis högre uppgång i den svenska vinstandelen. Men de svenska priserna på förädlingsvärdet steg dock långsammare och sjönk över tid inom industrin, vilket berodde på en negativ förändring av bytesförhållandet.

Tabell 7. Indikatorer på konkurrenskraft ur ett arbetskostnads- perspektiv. Genomsnittlig årlig förändring i procent.

		Näringslivet		Industrin	
		1998-2008	2009-2023	1998-2008	2009-2023
Arbetskostnad per timme	Sverige	3,9	2,9	3,7	3,0
	Euroomr.	2,5	2,4	2,9	2,5
Produktivitet	Sverige	2,6	1,4	5,2	2,1
	Euroomr.	1,0	0,8	2,8	2,0
Enhetsarbetskostnader	Sverige	1,5	1,8	-1,2	1,8
	Euroomr.	1,5	1,8	0,2	0,8
Prisdeflator	Sverige	1,2	2,1	-1,6	2,7
	Euroomr.	1,8	1,7	0,5	1,5

Källor: Eurostat, BLS, ONS och Statistisk centralbyrå.
Tabellförklaringar sist i rapporten.

Sammantaget jämnade detta ut skillnaderna i vinstandelens utveckling 1998-2008. En längre beskrivning finns i Medlingsinstitutets rapport från *Löner i Sverige och internationellt*.⁴

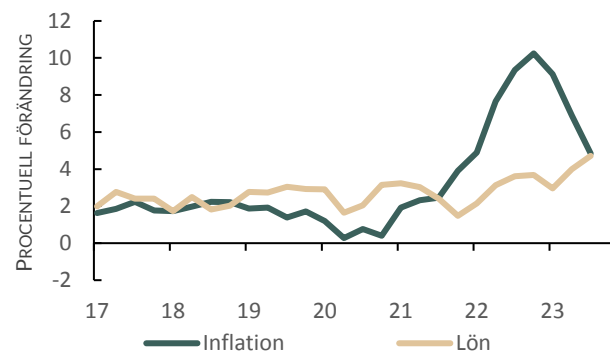
Även från 2009 och framåt har vinstandelen förändrats på ett liknande sätt, även om den svenska vinstandelen stigit betydligt mer 2022-2023. Liksom för perioden 1998-2008 har enhetsarbetskostnaderna stigit lika snabbt och det svenska bytesförhållandet har varit stabilt. I takt med att kronan har försvagats har dock prispåslaget mellan in-satsvara och försäljningsvara ökat snabbare i Sverige.

För såväl hela perioden 1998-2023 som uppdelat före och efter finanskrisen har arbetskostnaderna per producerad enhet ökat med identisk takt i Sverige och i euroområdet.

Sammanfattningsvis har snabbare svenska arbetskostnadsökningar i Sverige 1998-2023 kompenseras av jämförelsevis högre produktivitetstillväxt samt även högre prispåslag efter finanskrisen. Detta har samverkat till att den svenska vinstandelen har kunnat utvecklas i linje med den långsiktiga trenden inom euroområdet.

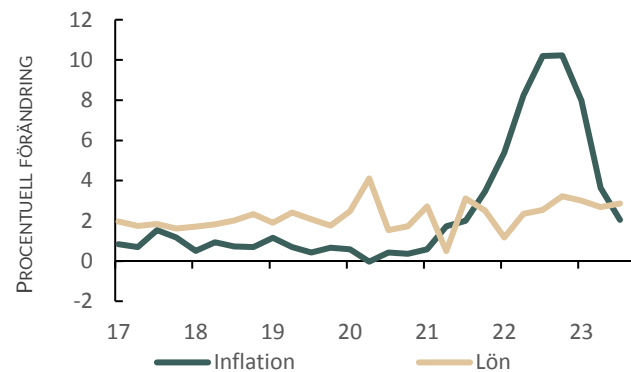
Appendix: Diagram och tabeller

Diagram A1. Löner och inflation i Sverige

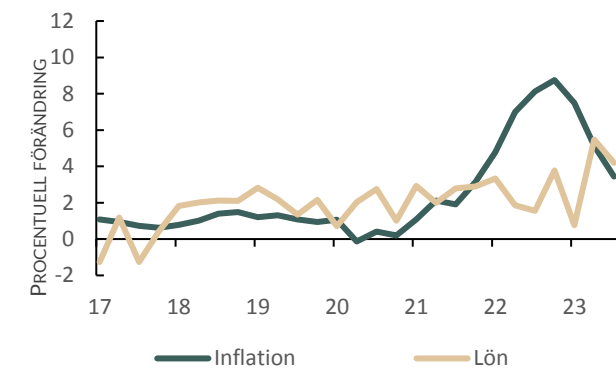
Källa: Eurostat

Diagram A2. Löner och inflation i Danmark

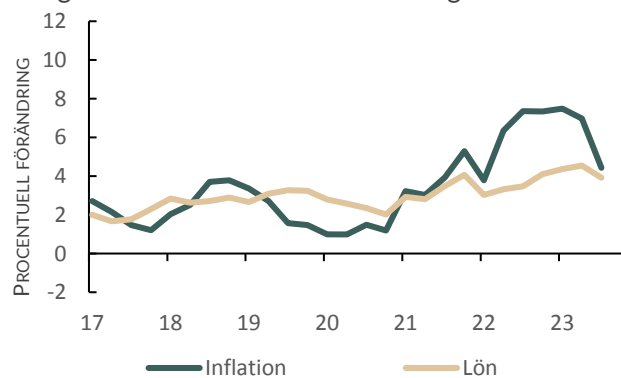
Källa: Eurostat

Diagram A3. Löner och inflation i Finland

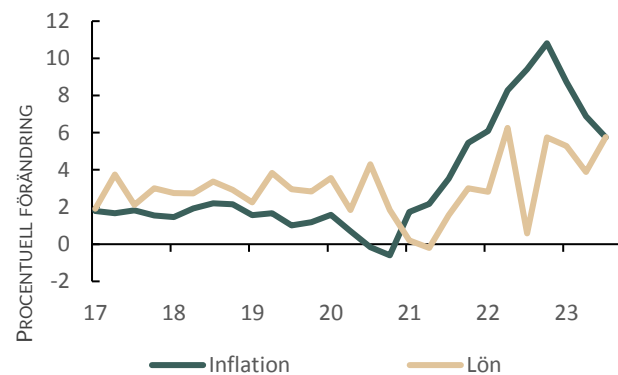
Källa: Eurostat

Diagram A4. Löner och inflation i Norge

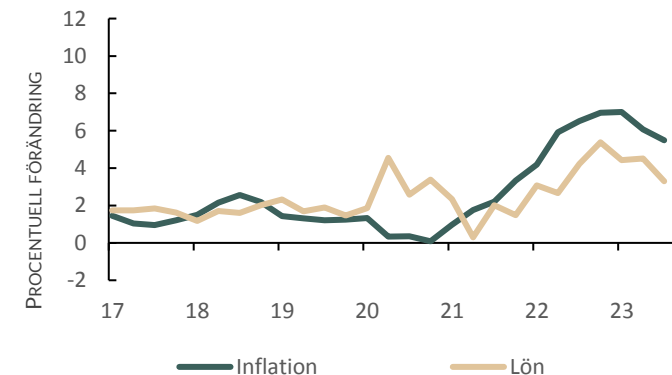
Källa: Statistisk sentralbyrå

Diagram A5. Löner och inflation i Tyskland

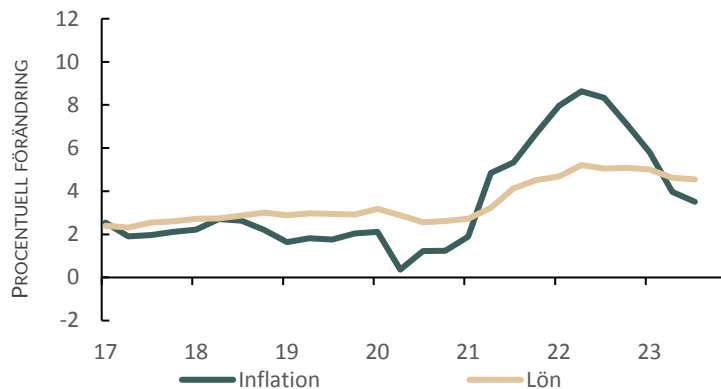
Källa: Eurostat

Diagram A6. Löner och inflation i Frankrike

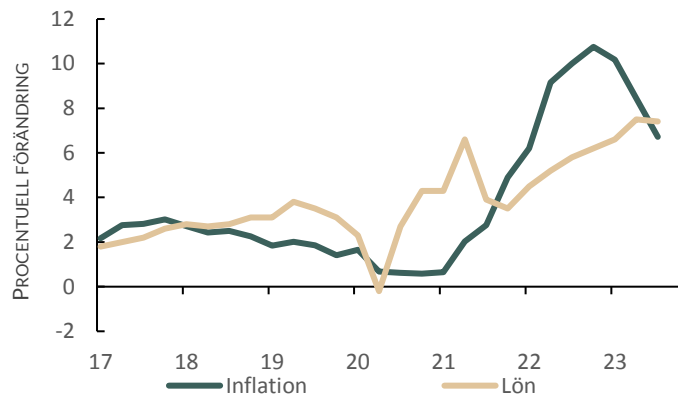
Källa: Eurostat

Diagram A7. Löner och inflation i USA

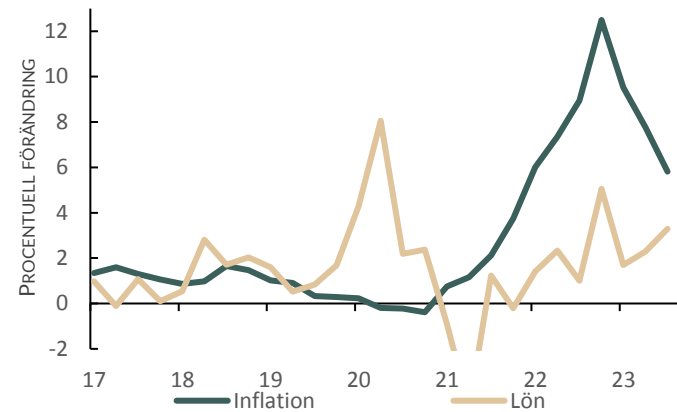
Källa: BLS

Diagram A8. Löner och inflation i Storbritannien

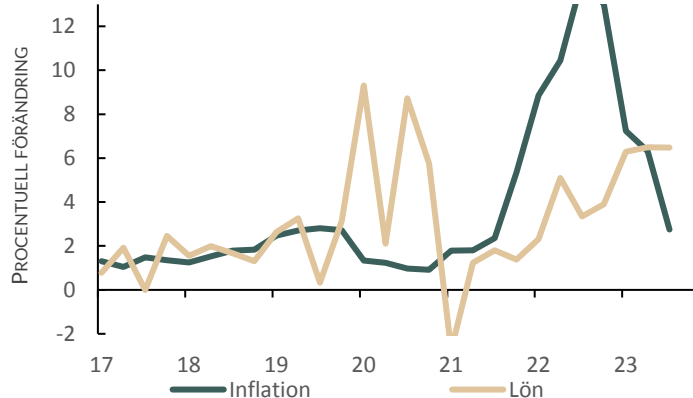
Källa: ONS

Diagram A9. Löner och inflation i Italien

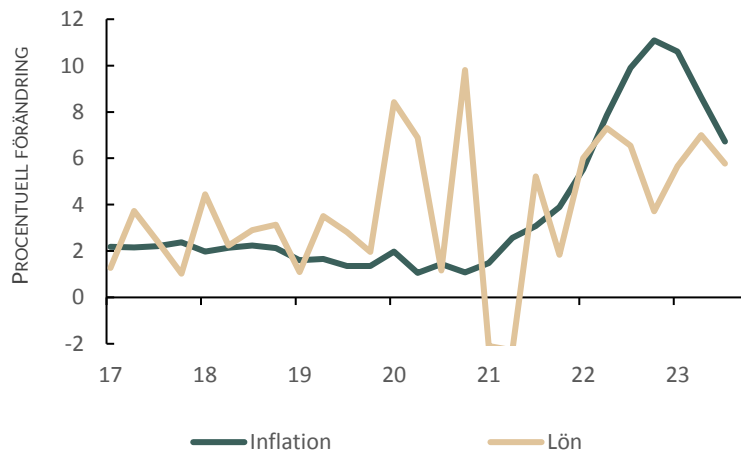
Källa: Eurostat

Diagram A10. Löner och inflation i Nederländerna

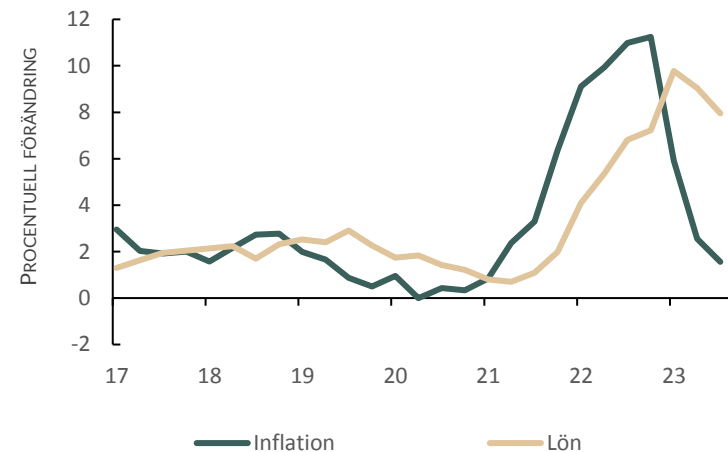
Källa: Eurostat

Diagram A11. Löner och inflation i Österrike

Källa: Eurostat

Diagram A12. Löner och inflation i Belgien

Källa: Eurostat

Tabell A1. Löner i hela ekonomin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	4,7****	3,5	2,9	2,4	2,6
Euroområdet	5,2	4,3	3,3	1,8	2,2
USA	4,6	4,9	4,0	2,3	2,7
Storbritannien	7,4	6,2	4,7	2,2	3,3
Norge	3,9	3,8	3,3	2,8	3,8
Belgien	7,9	7,2	4,1	1,4	2,6
Danmark	2,9	2,5	2,4	1,6	2,4
Finland	4,2	3,0	2,5	1,3	2,9
Frankrike	3,3	3,9	3,1	1,6	2,1
Italien	3,3	2,4	2,0	0,8	2,2
Nederländerna	6,5	4,8	4,1	1,4	2,6
Portugal	3,9	3,7	4,7	1,3	1,9
Spanien	4,9	3,8	2,9	1,1	2,5
Tyskland	5,8	4,3	3,1	2,5	2,4
Österrike	5,8	6,0	4,7	2,6	3,2

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. **) Preliminärt, kommer att uppdateras med retroaktiv lön. Bygger på Labour Cost index (EU-länder), Employment Cost index (USA), lönekostnadsindex i Norge och Lön per vecka i Storbritannien.

Källor: Eurostat, BLS och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A2: Inflation (harmoniserad), årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	4,8	7,6	4,4	1,2	2,0
Euroområdet	4,9	7,5	4,3	1,0	2,1
USA	3,5	6,5	4,6	1,6	2,6
Storbritannien	6,7	8,8	5,0	1,7	2,5
Norge	4,4	6,2	4,3	2,4	2,4
Belgien	1,6	7,3	4,4	1,4	2,4
Danmark	2,0	6,8	3,8	0,5	1,9
Finland	3,4	6,4	3,6	1,0	2,0
Frankrike	5,5	6,0	3,5	0,9	1,9
Italien	5,8	8,3	4,3	0,7	2,2
Nederländerna	2,8	9,0	5,2	1,3	2,4
Portugal	4,8	7,3	3,6	0,6	2,2
Spanien	2,6	6,2	3,6	0,7	2,3
Tyskland	5,7	8,0	4,7	1,2	2,0
Österrike	6,7	8,6	5,1	1,6	2,4

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023.. Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) i EU-länderna, KPI i USA, Storbritannien och Norge.

Källor: Eurostat, BLS och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A3: Reallön (lön-inflation), årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod.

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	-0,1	-3,8	-1,3	1,3	0,6
Euroområdet	0,3	-2,9	-0,9	0,9	0,1
USA	1,0	-1,5	-0,5	0,8	0,2
Storbritannien	0,7	-2,6	-0,3	0,6	0,7
Norge	-0,5	-2,3	-0,9	0,4	1,5
Belgien	6,3	0,0	-0,2	0,0	0,3
Danmark	0,8	-3,9	-1,2	1,1	0,6
Finland	0,7	-3,1	-1,0	0,3	1,0
Frankrike	-2,1	-2,0	-0,4	0,7	0,3
Italien	-2,4	-5,4	-2,1	0,1	0,0
Nederländerna	3,6	-3,6	-0,9	0,2	0,2
Portugal	-0,9	-3,4	1,2	0,7	-0,2
Spanien	2,3	-2,2	-0,6	0,4	0,2
Tyskland	0,0	-3,4	-1,4	1,2	0,3
Österrike	-0,9	-2,4	-0,3	0,9	0,5

Årsförändring av kvoten (löneindex/prisindex). Detta kan skilja sig från skillnad i förändring mellan respektive index. *) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. I beräkningen bygger löneutvecklingen Labour Cost index (EU-länder), Employment Cost index (USA), lönekostnadsindex i Norge och Lön per vecka i Storbritannien. Inflationen bygger på Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) i EU-länderna, KPI i USA, Storbritannien och Norge. Källor: Eurostat, BLS och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A4. Arbetskostnader i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	6,6	3,0	3,5	2,8	3,5
Euroområdet	5,5	4,2	3,0	1,9	2,7
USA	4,0	7,3	4,6	3,1	2,0
Storbritannien	...	5,7	3,5	2,1	3,0
Norge	...	5,1	3,6	2,8	4,1
Belgien	7,7	6,0	4,2	1,7	2,8
Danmark	4,1	3,8	3,2	2,5	3,4
Finland	1,6	2,4	2,7	1,1	2,5
Frankrike	4,4	3,6	2,3	1,2	2,4
Italien	4,3	2,8	2,5	1,5	2,5
Nederländerna	6,9	5,4	4,6	2,0	3,1
Portugal	4,9	5,6	5,7	2,2	3,2
Spanien	4,2	3,6	4,0	0,6	2,9
Tyskland	6,7	4,8	2,9	2,5	2,4
Österrike	7,1	6,1	4,0	2,8	3,1

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Storbritannien och Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A5. Produktivitet i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	-5,9	-0,8	3,2	1,5	3,1
Euroområdet	-2,4	0,2	1,9	1,8	2,4
USA	-0,7	1,1	0,9	1,8	1,1
Storbritannien	...	-4,0	2,4	1,5	3,7
Norge	...	-1,5	-0,8	1,2	1,7
Belgien	-1,3	1,1	1,2	2,2	2,2
Danmark	3,6	11,5	7,8	3,6	4,3
Finland	-1,5	-4,0	-1,7	3,0	2,4
Frankrike	-0,7	-1,1	-1,8	1,6	1,9
Italien	-2,7	-2,2	-0,3	1,4	1,1
Nederländerna	0,8	1,0	3,3	1,5	2,7
Portugal	-6,7	-2,0	0,4	1,1	2,0
Spanien	1,5	2,2	1,7	1,0	1,9
Tyskland	-0,2	0,4	1,8	1,4	2,2
Österrike	-4,6	0,4	1,8	1,8	2,6

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Storbritannien och Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A6. Enhetsarbetskostnader i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	13,6	4,1	1,4	1,5	1,0
Euroområdet	8,3	4,1	1,3	0,3	0,5
USA	5,2	6,3	3,8	2,1	3,4
Storbritannien	...	10,7	2,4	0,6	-0,4
Norge	...	6,7	4,3	1,7	2,4
Belgien	9,1	4,9	3,0	-0,4	0,7
Danmark	0,6	-6,7	-4,0	-0,9	-0,6
Finland	4,0	7,2	4,8	-1,3	0,6
Frankrike	4,9	4,7	4,0	-0,4	0,5
Italien	8,3	5,2	3,5	0,6	1,9
Nederländerna	7,9	4,8	1,8	0,4	0,6
Portugal	12,8	8,4	5,8	1,3	1,5
Spanien	2,0	1,4	2,8	-0,2	1,1
Tyskland	6,9	4,5	1,5	1,4	0,6
Österrike	12,0	5,8	2,5	1,1	0,7

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Storbritannien och Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer via Macrobond.

Tabell A7. Förädlingsvärdespris i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	17,3	9,5	4,6	2,4	1,2
Euroområdet	7,8	7,0	3,4	1,1	1,1
USA	-1,6	6,8	5,5	-0,3	2,2
Storbritannien	7,0	10,5	4,1	1,1	0,7
Norge	...	13,1	7,5	1,7	2,9
Belgien	-1,7	5,7	4,0	1,2	1,2
Danmark	11,1	-5,3	-3,6	1,5	0,5
Finland	4,7	13,3	8,2	0,9	0,8
Frankrike	5,1	10,0	4,4	0,5	0,6
Italien	11,7	5,8	4,3	1,2	1,6
Nederländerna	11,2	9,3	4,9	1,2	1,3
Portugal	11,0	10,7	6,6	1,5	1,8
Spanien	6,1	6,9	4,8	0,6	2,0
Tyskland	10,5	6,9	3,2	1,1	1,0
Österrike	9,0	3,0	1,3	0,8	0,7

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och egna beräkningar

Tabell A8. Enhetskostnader (SEK) i tillverkningsindustrin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	13,6	4,1	1,4	1,5	1,0
Euroområdet	14,0	11,1	3,9	3,2	2,0
USA	2,6	19,0	8,1	9,5	8,4
Storbritannien	...	15,9	4,5	2,6	-0,3
Norge	...	7,9	3,1	0,8	2,5
Belgien	14,9	12,0	5,4	2,5	2,1
Danmark	5,9	-0,4	-1,9	2,0	0,8
Finland	9,5	14,5	7,3	1,6	2,0
Frankrike	10,4	11,7	6,5	2,5	1,8
Italien	14,0	12,3	6,0	3,5	3,3
Nederländerna	13,5	11,9	4,3	3,3	2,0
Portugal	18,7	15,7	8,4	4,2	2,9
Spanien	7,4	8,3	5,3	2,7	2,5
Tyskland	12,6	11,5	4,1	4,3	2,1
Österrike	17,8	13,0	5,1	4,0	2,2

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Storbritannien och Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och egna beräkningar

Tabell A9. Enhetskostnader i hela ekonomin, årliga procentuella förändringar, genomsnitt per tidsperiod

	2023 kv3	2022-2023*	2020-2023*	2013-2019	2000-2023*
Sverige	7,4	3,9	2,9	1,9	2,3
Euroområdet	6,4	4,5	3,4	1,3	1,8
USA	1,6	4,3	3,6	2,0	2,5
Storbritannien	8,0	4,7	4,9	1,6	2,6
Norge	...	4,5	3,1	2,5	3,7
Belgien	6,7	6,7	3,9	0,8	1,9
Danmark	4,6	3,5	2,5	0,9	2,0
Finland	4,9	4,7	3,3	0,6	2,0
Frankrike	4,0	4,5	3,6	0,5	1,7
Italien	4,9	3,6	2,5	1,1	2,1
Nederländerna	7,1	4,5	3,6	0,8	1,8
Portugal	7,3	4,3	4,8	2,0	2,2
Spanien	6,1	3,0	4,0	0,8	2,1
Tyskland	7,4	5,0	3,6	2,5	1,7
Österrike	11,0	5,5	4,7	2,2	2,1

*) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. För Norge t.o.m. kvartal 2 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källor: Eurostat och egna beräkningar

Tabell A10. Inflation i utvalda länder. Harmoniserade konsumentpriser (HIKP) för europeiska länder.

	1998-2023*	1998-2019	2020-2023	2013-2023*
Sverige	1,9	1,5	4,4	2,3
Euroområdet	2,1	1,7	4,3	2,1
USA	2,5	2,1	4,6	2,6
Storbritannien	2,4	2,0	5,0	2,8
Norge	2,4	2,0	4,3	3,1
Belgien	2,3	1,9	4,4	2,5
Danmark	1,9	1,6	3,8	1,7
Finland	1,9	1,6	3,6	1,9
Frankrike	1,8	1,5	3,5	1,8
Italien	2,2	1,8	4,3	2,0
Nederländerna	2,4	1,9	5,2	2,6
Portugal	2,2	1,9	3,6	1,7
Spanien	2,3	2,1	3,6	1,7
Tyskland	1,9	1,4	4,7	2,4
Österrike	2,3	1,8	5,1	2,8

Källor: Eurostat och nationella statistikbyråer.

Tabell A11. Hushållens totala reala disponibla inkomster, procentuell utveckling sedan 1998.

	2019	2021	2022
Sverige	71,3	76,2	76,2
Belgien	28,7	33,5	32,9
Danmark	44,8	45,7	46,9
Finland	46,0	49,6	47,7
Frankrike	40,9	44,3	45,5
Italien	4,3	5,1	3,7
Nederländerna	38,2	45,2	47,9
Norge	79,4	88,0	...
Spanien	29,9	30,8	34,3
Storbritannien	58,0	60,5	58,7
Tyskland	25,5	27,7	27,7
USA	67,2	81,4	...
Österrike	29,9	30,8	34,3

Real disponibel inkomst är de sammantagna nominella inkomsterna justerade med prisutvecklingen av hushållens konsumtion i nationalräkenskaperna. I den disponibla inkomsten ingår bland annat löneinkomster, utdelningar, pensioner och andra sociala förmåner. Källa: OECD.

Tabell A12. Hushållens totala reala disponibla inkomster per invånare i åldern 20-64 år, procentuell utveckling sedan 1998.

	2019	2021	2022
Sverige	71,3	76,2	76,2
Belgien	28,7	33,5	32,9
Danmark	44,8	45,7	46,9
Finland	46,0	49,6	47,7
Frankrike	40,9	44,3	45,5
Italien	4,3	5,1	3,7
Nederländerna	38,2	45,2	47,9
Norge	79,4	88,0	...
Spanien	29,9	30,8	34,3
Storbritannien	58,0	60,5	58,7
Tyskland	25,5	27,7	27,7
USA	67,2	81,4	...
Österrike	29,9	30,8	34,3

Real disponibel inkomst är de sammantagna nominella inkomsterna justerade med prisutvecklingen av hushållens konsumtion i nationalräkenskaperna. I den disponibla inkomsten ingår bland annat löneinkomster, utdelningar, pensioner och andra sociala förmåner. Här är inkomsten dividerad med antalet personer i åldern 20-64 år. Källa: OECD.

Tabell A13. Real BNP, genomsnittlig tillväxttakt per år

	1998-2023*	1998-2019	2020-2023	2013-2023*
Sverige	2,4	2,5	1,8	2,2
Euroområdet	1,5	1,6	1,1	1,4
USA	2,8	3,1	1,9	2,0
Storbritannien	1,9	2,0	1,1	1,8
Norge	1,7	1,6	2,0	1,7
Belgien	1,8	1,8	1,6	1,6
Danmark	1,6	1,5	2,4	2,1
Finland	1,7	1,9	1,0	1,0
Frankrike	1,5	1,7	0,7	1,1
Italien	0,7	0,6	1,2	0,8
Nederländerna	1,9	1,9	2,1	1,9
Portugal	1,3	1,2	1,8	1,7
Spanien	1,9	2,1	1,0	1,6
Tyskland	1,3	1,5	0,2	1,1
Österrike	1,7	1,9	0,6	1,1

Källor: BLS, Eurostat och ONS.

Noter

¹ www.mi.se/lonestatistik/konjunkturlonestatistik.

² www.mi.se/publikationer/lonelaget-oktober-2023/.

³ Se t.ex. Konjunkturinstitutets årliga publikationer av *Lönebildningsrapporten*, särskilt årgångarna 2014 och 2016, eller forskning från IFAU, exempelvis *Den svenska arbetsmarknaden och dess utmaningar*, rapport 2017:15, IFAU 2017.

⁴ *Löner i Sverige och internationellt* på mi.se/publikationer/loner-i-sverige-och-internationellt/, Medlingsinstitutet, 2022.

Tabell- och diagramförklaringar

Tabell 1: Lön enligt WAG i Labour Cost Index för europeiska länderna, Employment Cost Index för USA, lön per vecka enligt ONS i Storbritannien samt lönekostnadsindex i Norge. Inflationskomponenten avser harmoniserat konsumentprisindex för Europa.

Tabell 2: *) Genomsnitt t.o.m. kvartal 3, 2023. Kalenderkorrigerade värden. Källa: Eurostat och egna beräkningar.

Tabell 3: Genomsnitt för prognoser gjorda 2023, kvartal 3, av följande prognosinstitut (-sista prognosår): Genomsnitt för prognoser gjorda 2023 kvartal 4 av följande prognosinstitut (sista prognosår): Riksgälden(-2025), SKR(-2025), Ekonomistyrningsverket(-2025), EU(-2025), Nordea(-2025), OECD(-2025), Riksbanken(-2025), Swedbank(-2025), SEB(-2025), Unionen(-2024), Arbetsförmedlingen(-NA), Danske Bank(-2025), Handelsutredningsinstitut(-2025), Landsorganisationen(-2024), Konjunkturinstitutet(-2025). Från Konjunkturinstitutets sammanställning på www.koni.se.

Tabell 5: Ett lands exportmarknadstillväxt beräknas av OECD så att den representerar den potentiella exporttillväxten för landet förutsatt att dess marknadsandelar förblir oförändrade. För varje land beräknas exportmarknadstillväxten som ett vägt genomsnitt av importvolymtillväxten på alla dess marknader, där viktningmönstret härleds från andelen av dess export som går till den marknaden under ett valt basår.

Tabell 6: Kalenderjusterade värden.

Tabell 7: Kalenderjusterade värden.

Diagram 1: Löner enligt konjunkturlönestatistiken. Preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden oktober 2022 – september 2023. Avtalade löneökningar bygger på en sammanvägning av ca 70 kollektivavtal och avser centralt avtalade ökning av lönen, exklusive övriga kostnader/förmåner som kan ingå i avtalsvärdet. Se mer på www.mi.se/lo-nestatistik/konjunkturlonestatistik/.

Diagram 2: Löner enligt LCI (WAG) i Europa och ECI i USA.

Diagram 3: Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(118,6), Danmark(110,8), Finland(111,1), Frankrike(112,9), Italien(108), Nederländerna(118,9), Norge(114,2), Spanien(113), Tyskland(113,3), Österrike(121), Euroområdet(114,5), USA(117,8), Sverige(113,8).

Diagram 4: Lön enligt WAG i Labour Cost Index för europeiska länderna och Employment Cost Index för USA. Inflationskomponenten avser harmoniserat konsumentprisindex för Europa. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(101,4), Danmark(96), Finland(97), Frankrike(97,6), Italien(92,3), Nederländerna(97,3), Norge(96,4), Spanien(97,6), Tyskland(94), USA(98,1), Österrike(99), Euroområdet(96,9), Sverige(95,9).

Diagram 5: Baseras på definitiva löneutfall till och med september 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden oktober 2022 – september 2023. Säsongsrensade värden.

Diagram 6: I beräkningen av reallönen ingår lön i hela ekonomin enligt konjunkturlönestatistiken och konsumentprisindex med fast ränta (KPIF).

Diagram 7: ECB:s indikator över avtalade löner baseras på nationella icke-harmoniserade data och innefattar överenskomna löneökningar mellan arbetstagare och arbetsgivare. Sociala avgifter ingår således inte. Den påverkas inte heller av förändringar i arbetstiden. Eftersom underlaget inte är helt harmoniserat kan dock behandlingen av bonusar och andra rörliga ersättningar variera mellan länderna. Täckningen kan också variera med avseende på vilka sektorer i ekonomin som ingår. Indeeds löneindikator, som är förskjutet 6 månader framåt, väger samman löner i jobbnannonser i Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Spanien och Tyskland.

Diagram 8: Säsongsrensade värden. Svenska löner enligt konjunkturlönestatistiken, inklusive modellskattning för retroaktiv lön augusti 2022 – september 2023.

Diagram 9: Index för svenska enhetsarbetskostnader dividerade med index för enhetsarbetskostnader i euroområdet. Ju lägre värden desto långsammare har svenska enhetsarbetskostnader utvecklats. Säsongsrensade värden.

Diagram 10: Export avser real export av varor och tjänster. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(111), Danmark(121,7), Finland(100,8), Frankrike(99,5), Italien(108,5), Nederländerna(105,8), Norge(115,6), Tyskland(100,6), USA(101,3), Österrike(111,1), EU-8(105,1), Sverige(113,4).

Diagram 11: Avser bruttovinstandelen, dvs. bruttoöverskottet (förädlingsvärdet minus arbetskostnadssumman) i förhållande till förädlingsvärdet, justerad för egenföretagares arbetsinsats. Fastighetsbranschen är exkluderad. Anledningen är att det inte är en omfattande bransch bland de anställda totalt, men med högt bidrag till det totala förädlingsvärdet. Det betyder att även små förändringar av arbetade timmar får överdrivet stort genomslag för bland annat arbetsproduktiviteten. För att kunna göra internationella jämförelser skiljer sig även definitionen av näringslivet åt och här exkluderas privat vård och utbildning från näringslivet av datatillgänglighetsskäl. (Det är dock två branscher där den marknadsmässiga prismekanismen delvis är satt ur spel.)

Diagram 12: Se diagram 11.

Diagram 13: Real BNP till marknadspris.

Diagram 14: Värden över 50 indikerar tillväxt, under 50 kontraktion.

Diagram 15: Egen standardisering av säsongsrensade netttotal.

Diagram 16: Säsongsrensade värden.

Diagram 17: Arbetslösa som andel av arbetskraften, säsongsrensade värden för euroområdet och säsongsrensade och utjämnade värden för Sverige.

Diagram 18: Konjunkturinstitutets branschvisa indikator bygger på efterfrågan anses låg/ska minska samtidigt som antalet anställda väntas vara intakt eller öka. Sammanvägningen baseras på den årlig genomsnittliga fördelningen av antalet anställda (enligt nationalräkenskaperna) mellan de fyra branscherna Bygg, tjänster, handel och industri.

Diagram 19–22: Genomsnitt för prognoser gjorda 2023 kvartal 4 av följande prognosinstitut (sista prognosår): Riksgälden(-2025), SKR(-2025), Ekonomistyrningsverket(-2025), EU(-2025), Nordea(-2025), OECD(-2025), Riksbanken(-2025), Swedbank(-2025), SEB(-2025), Unionen(-2024), Arbetsförmedlingen(-NA), Danske Bank(-2025), Handels Utredningsinstitut(-2025), Landsorganisationen(-2024), Konjunkturinstitutet(-2025). Från Konjunkturinstitutets sammanställning på www.konj.se.

Diagram 23: PPI (Producentprisindex) visar genomsnittlig prisutveckling på dels produkter som levereras från svenska producenter (både inrikes och på export), dels produkter som importeras.

Diagram 24: Harmoniserat konsumentprisindex för europeiska länder. Boräntekostnader ingår inte. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(-0,8), Danmark(0,3), Finland(0,7), Frankrike(3,9), Grekland(2,9), Irland(2,5), Italien(0,6), Kanada(3,1), Nederländerna(1,4), Norge(4,5), Portugal(2,2), Spanien(3,3), Storbritannien(3,9), Sverige(3,3), Tyskland(2,3), USA(3,1), Österrike(4,9), Euroområdet-19 (2,4).

Diagram 25: Harmoniserat konsumentprisindex för europeiska länder. Boräntekostnader, livsmedel och energi ingår inte. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(5,6), Danmark(3), Finland(2,7), Frankrike(3,6), Grekland(2,8), Irland(5,6), Italien(3,6), Kanada(2,8), Nederländerna(3,6), Norge(5,8), Portugal(2,9), Spanien(4,5), Storbritannien(5,1), Sverige(4,9), Tyskland(3,8), USA(4), Österrike(6,3), Euroområdet-19 (3,6).

Diagram 26: KPI exklusive ränte- och energikostnader. Värden för 3- respektive 6-månaders inflation baseras på genomsnittliga geometriska medelvärden för månatliga förändringsfaktorer, upphöjt till 12 månader.

Diagram 27: Enkelt genomsnitt av förväntningarna från fack respektive arbetsgivare.

Diagram 28: Sista kvartalet är ett genomsnitt för 1–20 december.

Diagram 29: Harmoniserat konsumentprisindex för europeiska länder. Boräntekostnader ingår inte. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(-0,7), Danmark(-0,4), Finland(0,8), Frankrike(3,8), Grekland(3,0), Irland(2,3), Italien(0,7), Kanada(3,1), Nederländerna(1,4), Norge(3,7), Portugal(2,3), Spanien(3,2), Storbritannien(4,6), Sverige(4,0), Tyskland(3,0), USA(3,2), Euroområdet(2,9), Österrike(4,9).

Diagram 30: KIX är en sammanvägning av de 32 länder med högst vikt i Sveriges utrikeshandel. Säsongsrensade värden.

Diagram 31–32: Sysselsättning och arbetslöshet enligt ILO:s standard.

Diagram 33: Export avser real export av varor och tjänster. Exportmarknaden är den samlade importen i de länder som Sverige bedriver mest handel med.

Diagram 34: I beräkningen av reallöneutvecklingen (löneökningar minus inflation) baseras lönerna på lönesummor och arbetade timmar i nationalräkenskaperna fram till år 2000. Därefter Lön enligt WAG i Labour Cost Index för europeiska länderna, Employment Cost Index för USA, lön per vecka enligt ONS i Storbritannien samt lönekostnadsindex i Norge. Inflationens komponenten avser harmoniserat konsumentprisindex för Europa. Boräntekostnader är inte med i inflationen. Innehåller följande länder, med sista värdet inom parentes: Belgien(100,9), Danmark(114,5), Finland(134,2), Frankrike(120,2), Italien(100,0), Nederländerna(103,1), Norge(152,2), Spanien(102,1), Sverige(131,0), Tyskland(110,2), USA(114,0), Österrike(120,7).

Diagram 35: Kalenderkorrigerade värden. Produktivitet avser real förädlingsvärde per arbetade timme i hela ekonomin. Beräkningen av reallöneutvecklingen (löneökningar minus inflation) baseras lönerna på lönesummor och arbetade timmar i nationalräkenskaperna. Inflationens komponenten avser harmoniserat konsumentprisindex för Europa. Boräntekostnader är inte med i inflationen.

Diagram 36: Real disponibel inkomst är de sammantagna nominella inkomsterna justerade med prisutvecklingen av hushållens konsumtion i

nationalräkenskaperna. I den disponibla inkomsten ingår bland annat löneinkomster, utdelningar, pensioner och andra sociala förmåner. Belgien(115,9), Danmark(139,4), EU-8(127,1), Finland(140,7), Frankrike(131,7), Italien(102,6), Nederländerna(132,8), Norge(146,3), Spanien(114,3), Storbritannien(130,1), Sverige(143,3), Tyskland(128,9), USA(143,5), Österrike(116,8).

Diagram 37: Sista kvartalet är ett genomsnitt för 1–20 december.

Diagram 38: Se diagram 11.

Diagram A1–A10: Lön enligt Labour Cost Index. Inflationen avser harmoniserat konsumentprisindex i europeiska länder. Boräntekostnader är inte med i inflationen.

MEDLINGS-
INSTITUTET

Medlingsinstitutet
Box 1236
111 82 Stockholm
Telefon: 08-545 292 40
Webbplats: www.mi.se